

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Nordens Mythologi eller Sindbilled-Sprog historisk-poetisk udviklet og oplyst

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Nordens Mythologi eller Sindbilled-Sprog historisk-poetisk udviklet og oplyst", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 94. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1832_503A-txt-shoot-idm3097.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

3. Nordens Kæmpe-Aand.

Hvem der vil have evig Krig, han har nemt ved at naae sin afsindige Hensigt, thi han behöver blot at forkynde Ærlighed og Sandhed aaben Feide, da skeer hans Villie; men hvem der vil have *evig Fred*, og hvem skulde dog ikke ville det, han slipper ingenlunde saa nemt dertil, som de kiære Philosopher allevegne har bildt dem ind, og som Man nu sædvanlig tænker. *Fred og Ro* er nemlig Et, og *Stilhed* er et Andet, saa Rolighed lader sig forene med stærk Bevægelse, og Stilhed kan være forbundet med stor Uro, som man vel klarest seer, ved at sammenligne den ædelmodige, seierrige Helt med den bagbundne Slave. Dette var ogsaa Billedet, der svævede for vore fribaarne, höimodige Stam-Fædre, saa de földe dybt, at *Livet* er den første Betingelse for hvad levende Folk kan kalde Fred og Ro, og Kræfternes fri Udvikling den Anden, hos alle dem, der föle sig i Slægt med Guderne, og giennemglödes af en höiere Livs-Varme, end de Umælende, kiende Trang til en anderledes Virksomhed end Bi og Bæver. Derfor var Pile-Skyer og Vaaben-Brag, som Helten modig trodsede, og rolig oversaae, betegnende hvert Skridt paa sin Bane med Daad, der fortjende at mindes at berömmes, det var Billedet af det timelige Liv, der foresvævede Fædrene, hvad enten de saae 96op til Himlen, eller hen over Jorden, og kun paa hin Side Tidernes Löb, og höit over alle Sky-Himle, skimtede de Guld-Borgen, hvor Fredegod thronede, men hvor kun Porten aabnede sig for ædle Helte, naar de med deres eget Hjerter-Blod havde aftvættet Rusten, hvormed det uskyldige Blod, der aldrig noksom skaanes i Stridens Hede, opæder efterhaanden de bedste Sværd og pletter de blankeste Skjolde!

Denne Nordiske Anskuelse af det timelige Liv hos Guder og Mennesker, som en bestandig Kamp, det kun giælder om, at före saa ædelt, saa kraftig og saa klogt, som mueligt, da al den virkelige Fred, der kan times Gude-Folket og Adel-Stammen i Tidens Löb, udspringer som en Seiers-Gudinde af Kampen; denne Anskuelse maa i en vis Grad findes hos ethvert Folk, der skal hævde sin Selvtændighed, og faae Lov til frit at udvikle sine Kræfter, selv paa den fredeligste Maade, og at den ei heller i Norden er uddöd, har det nærværende Aarhundrede viist; men sit *aandelige Præg* har den dog næsten tabt, saa, istedenfor at udvikles til Klarhed, fordunkledes den meer og meer, til det blev den almindelige Mening, at Krig vel er et nödvendigt Onde, fordi der gives rovgierrige Folk, ærgierrige Kæmper, og herskesyge Fyrster; men at al Kamp dog i Grunden er afskyelig, og meer afskyelig, jo *aandeligere* dens *Gienstand* er.

97Denne gruelige Vildfarelse maa, hvor den faaer Overhaand, nödvendig före til Oplösning og Forraadnelse af alle *aandelige Legemer*, der kun kan bestaae ved seierrig Kamp, og dog er der *tre* saadanne Legemer som maae være levende i ethvert Land, der med Rette skal kaldes Mand-Hjem (mannenheim) eller en Menneske-Boelig, det er *Kirke-Samfund*, *Borger-Samfund* og *Moders-Maal*, Altsammen usynlige og aandelige Ting, men som paa en *aandelig* Maade har alle Legemets Egenskaber og følger dets Love, saa, naar de ikke besjæles af en Livs-Aand, der altid er en Kæmpe-Aand, maae de nödvendig synke i *Af-Magt* og hendöe, som naar *Sjæl* og *Legem* adskilles.

Vist nok har nu Vildfarelsen en dybere Rod, end vi kan oprykke: i det Kiælenskab, den Feighed og Kraftlöshed, der deels naturlig fölger med Alderdommen, hos Folk i det Store som i det Smaa, og deels er vore Synders Sold; men dog har vor aandelige Blindhed, som kan helbredes, ogsaa bidraget meget til at udbrede og befæste den, i det vi hverken kiendte de *aandelige Legemer* fra luftige Hjerne-Spind, eller kunde giöre Forskiel mellem Kampen om aandelige Ting, som den sædvanlig er fört i Verden, og som den nu, da Forklarings-Timen er slaaet, kan og skal föres paa Jorden.

Denne Forskiel var det, jeg i det Foregaaende stræbde at udvikle, og Man indseer let, at naar der 98slet ikke strides med *Hænder*, hverken med *Sværd* eller *Penne*, om *Troen*, som er en fri Sag, da forsvinder den Skygge aldeles, som selv ædle Kæmpers Mis-Greb have kastet paa den eneste Kamp, der er Mennesket værdig: Kampen om *aandelige Ting*, og det maa blive os Alle klart, at ligesaa lidt som der kan være Liv i et Folks eiendommelige Anskuelse af Livet, uden at de mod enhver Fiende forfægte deres Frihed til at fölge den af alle Kræfter, og ligesaa lidt som der kan være Aand i et Sprog, uden at det levende modsætter sig al den Vold Man vil giöre derpaa, saaledes kan der heller ikke være Liv og Aand i Enkelt-Mandens Tro og Anskuelser, uden at de maae stræbe at giöre sig giældende, i Modsætning til hvad dermed ei kan forliges, saa det giælder kun om *Maaden*, der naturligviis maa være saadan, at Alle nyde eens Ret og nöies med den Frihed der kan være almindelig.

Og nu siger jeg, at, trods al Dunkelhed, og alle Mis-Greb, maa Menneske-Forstanden beundre og Menneske-Hjertet fryde sig ved *den Kæmpe-Aand*, der besjælede vore Fædre.

Man kan vel tænke, det er ei min Hensigt dermed at forgude *Asa-Thor*, eller saaledes at vaske Blodet af Nordens Kæmper, at de synes englerene, thi alle Historiens Kyndinger kan see, at ligesom der kun har været *een Helt* med *uplettet Skjold*, saaledes er ogsaa *Christendommens Kæmpe-Aand* den Eneste, 99der fortjener

Guddoms-Navn og Tilbedelse; men vel ønskede jeg ret at kunne indskærpe alle mine Læsere den miskiendte Sandhed, at, uagtet *Kæmpe-Aandens* jordiske Redskaber var ligesaa langt fra at være lydesløse, som Freds-Mæglerne, saa var de dog derfor hverken mindre uundværlige, eller mindre berettigede til Beundring og skaansom Bedømmelse i en syndig Verden. Vist nok er det naturligt, at Haardhed falder tungest at bære, naar store Kræfter öve den, men det er dog ligesaa naturligt, at det er hvad Man har Meget af, og ei hvad Man fattes, Man fristes til at misbruge, og at hvem der ei kan löfte *Mjölner*, skulde nödig rose sig af, at han aldrig svang den til Upligt! Derfor vil, trods alt Kvæker-Tvineri over Kam pens Bulder, der dog er meget bedre end Gravens Stilhed, og over Blod-Strömmene, der dog ikke er nær saa ækle som Forraadnelsen, ja, trods alle Dödning-Hoveder, baade med og uden Halse, vil ædle Heltes Liv og Daad, til Verdens Ende, ei blot begeistre Skjalden, men indtage de uskyldige Börn, og tækkes de elskværdige Kvinder, saa de maae nödvendig opflamme alle Unger-Svende, i hvem der ligger Spiren til en daadfuld Manddom, og tabe aldrig deres Glands eller miste deres Priis hos noget Folk, der end fortjener Navn af en Green paa Menneskehedens Kongelige Stam-Træ!

100 Kun skal Man lære, bedre end hidtil, at skielne mellem ædle, höimodige Helte, og hjertelöse, grumme Jetter, eller rasende Bærsærker, hvortil vi saavel i Nordens Historie som Myther have den ønskeligste Leilighed, og, som ædle Kæmpers Afkom, den helligste Forpligtelse.

Vil vi nu see Modet og Styrken i deres naturlige eller dyriske Skikkelse, da skeer det ligesaa godt ved at være Vidne til en Tyre-Fægtning eller en Baxe-Kamp, som ved at see et Feldt-Slag mellem de Vilde; vil vi see dem unaturlig misbrugte i höieste Grad, da behöve vi kun med Efter-Tanke at læse den Romerske Röver-Historie; og vil vi endelig see dem priselig brugte i *Menneske-Aandens* og *Menneske-Livets* Tjeneste, da kunde vi umuelig ønske at være födte og baarne paa nogen anden Plet af Jord, end i det höie af Havet ombölgede Norden, i de Kæmpers Föde-Stavn, der ikke blot kraftig hjalp til at knuse den Romerske Jette, men har, lige siden Folke-Vandringen, öiensynlig været Menneske-Aandens ypperste Vaaben-Dragerer paa Jorden.

Ja, ligesom det er i Mamre-Lund, under *Abrahams* Telt, vi skal lære at kiende *Hyrde-Livet*, og i *Grækenland* vi finde *Borger-Livet*, som de naturlig gestaltte sig, naar *Aanden* er med, saaledes er det i Norden vi finde det *aandige Kæmpe-Livs* Vugge paa det sortladne Hav, thi Kampen med den 101flyvende Storm og de brusende Bölger, som vi vel maa kalde den *Natur-Historiske*, er aabenbar den *Naturligste*, *Menneske-Aanden* kan före, og som derfor kun bliver blodig, naar Kæmpen selv vorder Offeret. Det var derfor intet Under, at *Evalds Fiskere* vakke saa almindelig Deeltagelse i Norden, thi naar Modet og Styrken trodse Storm og Bölger for at *redde Menneske-Liv*, da sværge de höitidelig til *Menneske-Aandens* Fane; men det er höist mærkværdigt, at det *Nordiske Dramas* Vugge blev, som det sig burde, en Opfattelse af det *aandige Kæmpe-Livs Vugge*; thi ligesom det viser, hvor den havde sine Gænger, saaledes spaaer det os ogsaa et *anderledes Dramatisk* Tids-Rum, end der hidtil oprandt paa Jorden! Ja, *Evalds Fiskere* begynde et *Dramatisk* Tids-Rum, hvori Skjalden vil opfatte hele det *Universal-Historiske* Helte-Liv, lige fra dets Vugge paa Havet til dets Krykker i ham selv, og hvori, Man tör haabe, Nordens Folk vil, ikke blot paa Skyggernes men paa Livets Skueplads, *dramatisk* gientage og forklare alle Fædrenes store Bedrifter. Da vil det blive aabenbart for al Verden, at der var baade Aand og Hjerte i de gamle Kæmper, skiönt Kæmpe-Visen og Sværdet ud trykde deres höieste Konst, og Ord-Sprog al deres Viisdom; thi da vil Man see, de overlod det kun til deres sildigste Efter-Slægt at forskiönne og forklare Livet, fordi de földe dybt, de havde deres store Kræfter for at bruge dem til det 102Störste de kunde udrette, og saaledes före et Liv, det var Umagen værdt at forklare. Ja, det skal sikkerlig sees i Norden, hvad vi dunkelt föle, naar en daadfuld Dag krones af en gylden Aften-Röde, at Klarhed og Skiönhed mödes aldrig saa yndig paa Jorden, som naar kiærlige, blomstrende Börne-Börn krandsede en bedaget Olding, der med et roligt Smil overskuer et langt og besværligt, ingenlunde feilfrit, men dog ærligt, ædelt, kraftigt og velgiörende Liv!

Dog, Havet er ikke blot Helte-Vuggen, det er ogsaa Helte-Livets egenlige Skue-Plads og Löbe-Bane, saa Skjalden kunde ikke holde nogen mere smigrende Lov-Tale over sit Folk, end at kalde det sortladne Hav de *Danske* Vei til Roes og Magt; og det er da intet Under, det Ord klang saa godt i Danske Ören, og vil klinge saa, al den Stund det Danske Hjerte banker, om end svagt, for det Helte-Liv, som intet Hjerte under Rosen-Kinder slog höiere for i de henfarne Tider.

Ordet var derfor ei mindre historisk sandt, end naturlig skiönt og smigrende, og det er den *Nordiske* Poesies Ære, at den lige fra Heden-Old stræbde at forbinde Skiönhed med historisk Sandhed, hvad Man vel seer, ogsaa maatte være Tilfældet, hvor Poesien i Sandhed skulde blive videnskabelig og Vidskaben poetisk.

Dog, naar Man skal indsee, baade at de Danske og det sortladne Hav fortjene deres Roes, da maa 103Man ikke tage *Dansk* i den nyere, sneverhjernede, men i sin gamle, alt Nordisk omfattende Bemærkelse, og ei betragte Kampen paa Havet fra en Skandse paa Öieblikkets flakke Strand-Bredd, men fra Tinden af det *Hornelen*, der har opskudt sig selv af Tidernes Ström, eller fra *Universal-Historiens* höie Stade. Men denne Uvidelse af *Middel-Alderens* snevre Syns-Kreds er ei heller mindre nödvendig for *Aandens* og *Livets*, end for *Oversigtens* Skyld; thi hvorledes skulde *Nordens Aand* blive forstaaet og forklaret, uden levende at opfattes i sin Heelhed, eller hvorledes skulde Norden blive det rolige Værk-Sted for en fri *Universal-Historisk* Aands-Udvikling, dersom ikke det samme sortladne Hav, der forud var Veien til Roes og Magt, nu bliver Hegnet

om Kunst og Vidskab!

For da i denne store, for hele Menneskeheden vigtige Sag at begynde fra den rette Side, saa lad os see, hvad der blev af den gamle Verden, da *Tyrus* sank i Havet, *Carthago* sank i Grus, og *Sö-Magten* nedsank, fra et Hoved-Vaaben i Menneske-Aandens Vinger, til et Hjælpe-Vaaben i Menneske-Morderens, den Romerske Rövres Haand? Eller, om vi er for kortsynede dertil, da lad os dog betragte, hvad der ligger os nær nok: de rimelige Følger for Europa, og dermed for hele den dannede Verden, om det var lykkedes *Napoleon* at 104styrte Engeland, og giøre Sömagten til et blot Hjælpe-Vaaben i sin Haand?

Om vi nu end slet ikke kunde forstaae, hvoraf det kommer, at Sö-Magten, der er mindst skikket til at giøre Erobringer i Legemets Verden, dog er bedst skikket ei alene til at udvide men ogsaa til at omværne *Aandens Verden*, saa skulde vi dog ligefuldt have dyb Ærbødighed for Erfaringens utvetydige Vidnesbyrd om, at det virkelig forholder sig saa til alle Tider; thi selv i *Middel-Alderen*, der dog er *Land-Magtens* glimrende Tid, behöve vi blot at tænke *Angel-Sachser* og *Normanner* ude af Historien, saa har vi aabenbar tænkt Aanden bort med det Samme, og faae slet ingen ny *Folke-Verden* ved Öster-Söen og Vester-Havet, men blot det ene Barbari efter det Andet omkring det forhexede Middel-Hav.

Hvori det ligger, er imidlertid heller ikke vanskeligt at see, thi vel har alt Aandeligt sin *Kilde* i Aanden, og lige saa lidt i Verdens-Havet som i Ager-Renen eller paa Bjerg-Toppen, men vi kan dog godt forstaae, hvi den historiske Kæmpe-Aand har kaaret Havet til sit Element, og til Skue-Pladsen for sine Storværker; thi det følger allerede af at Kampen mellem Vind og Vove er det eneste Natur-Billede paa Menneske-Aandens eiendommelige Kamp, og Sömands-Livet denne Kamps Vugge, saavel som dens Sjæl. Hermed staaer det nemlig i allernöieste Forbindelse, at til 105Söes, baade dagligdags, og i al Slags Kamp, betyder *Enkelt-Manden* langt *mindre*, altsaa den *fælles Menneske-Aand* langt *mere* end til Lands, hvoraf atter følger, at Enkelt-Mandens Ærgierrighed og Egen-Nytte har langt mindre Spille-Rum til Söes, og nödes til at indhulle sig i Omhu for fælles Ære og det almindelige Bedste, saa, hvordan det gaaer, beholder Aanden her dog Mest af Æren, og Menneskeheden höster den største Fordeel.

Uagtet det derfor med Fornöielse skal indrömmes, at Man ogsaa til Lands baade kan kæmpe og har kæmpet for Menneskehedens Bedste, ja, at naturligviis intet *Land* paa Jorden kan *egenlig forsvares* uden Land-Kamp, saa er det dog allerede et betænkeligt Forvarsel, at Land-Kampen selv i sin største Uskyldighed begynder med Blod-Bad. Hvor nemlig Land-Kæmperne ikke hæver sig som Röver og Mand-Draber, udmærker han sig som en *Skytte*, i Lag med Björne, Ulve og Ræve, som han staaer immer Fare for at lære af og efterligne, og en *dagligdags* Land-Kamp kan derfor kun være i Menneskehedens Aand, saalænge den gör et vildt Land ryddeligt til Menneske-Bolig, thi fra det Öieblik af bliver den for skikkelige Folk kun et nödvendigt Onde, foraarsaget af smaa og store Rövere, der maa holdes tre Skridt fra Livet, og, om mueligt, ödelægges i Reden. Heraf følger nemlig, at Land-Kampen kun *sjelden* kan være en god Nærings-Vei 106for Enkelt-Manden, og aldrig en Kilde til Folke-Magt og Velstand, uden at det svider til Menneskeheden, og her see vi en ligesaa naturlig som gyldig Grund til, at det var *Phönicerne* der udviklede og *Romerne* der ödelagde *Grækenland*, ja, gyldig Grund til, at en overlegen Sö-Magt, der hviler paa Sö-Fart og Mellem-Handel, sætter Liv i Verden, medens en overlegen Land-Magt, der kun hviler paa Spyd-Stagen og Krigs-Konsten, udbreder Död og Ödelæggelse. Synger derfor Englands Sö-Magt paa det sidste Vers, da skal alle Menneske-Venner ønske, at der, för det er udsunget, maa hæve sig en venlig forbundet Sö-Magt i Anglers og Normanners gamle Hjem, der kan følge bedre i deres Kiöl-Vand, end den Græske i Phönicernes.

Vel vil jeg ingenlunde canonisere Englands Historie (som jeg desuden heller seer fortsat end skrinlagt), og ligesaa lidt vil jeg kives med Nogen om *Bevæg-Grundene* til de Engelske Storværker, thi de kan være daarlige nok baade hos store Folk og smaa, uden at Vores blive des bedre, ved at giætte paa de Værste, og antage de *Dödes* naturlige Taushed for Samtykke; men jeg paastaaer, at *Anglers* og *Normanners Ord* og *Gierninger* gör *Nordens Aand* udödelig Ære, har retmæssigt Krav paa hele Menneskehedens taknemmelige Beundring, og har udstædt en Vexel paa vort Norden for tilsvarende Bedrifter i Aanden, som vi og vore Börn maae 107indfrie, eller höste Skam i Forhold til Æren, og gaae i *Slutteriet*, hvor Man, som i Graven, har de bedste Bevæg-Grunde til ingen Ting at giøre. Der staaer skrevet ensteds, om Somme af os, at de skal dömmes Engle, og saavidt er vi i det Mindste kommet, at vi kan og skal prøve og bedømme *Aander*; men at prøve Hjerter og Nyrer gör vi bedst i at overlade til Ham, der ligesaa lidt uden Grund som uden Ret har forbeholdt sig, hvad Han kun mægter med hver især, og Ene med os Alle, saa vi vil lade Tydskerne trættes om, hvem der har den *reneste Villie* til Bog-Mageri, dyrisk Magnetisme og aandeligt Pavedom, medens vi, med Grækenland og Engeland for Öie, deels til Mönster, og deels til Advarsel, vil *pröve* hvad der endnu i Norden kan udrettes, ved alle Aands-Kræfters fri, besindige, stadige Virksomhed, til at forlænge, forskönne og forklare det vidunderlige, og, med alle sine Bræk og Bröst elskværdige, Folke og Menneske-Liv.

Det var nemlig i *Engeland*, baade Christendom, og Levningerne af Old-Tidens Vidskab, fandt et Fristed, da de var husvilde paa Jorden, og skabte især i *Nord-Humberland* et *Missions-Selskab*, hvoraf Alt hvad nu kaldes saa er kun en Skygge; thi det var jo *Engelske* Præster, som christnede baade *Tydskland* og *Norden* *Vel maa det ikke glemmes, at Danmark i *Ansgar* har sin egen *Apostel*, og det en bedre end der nogensinde 108udgik fra Engeland, men det hörer langt mere til den Christne *Troes* end til det Nordiske Folke-Livs *Historie*, og betingedes i alt Fald af den Angel-Sachsiske Virkning paa Frankrig og Tydskland., og var jo den

Angel-Sachsiske Li108teratur, som den Første i *vor Folke-Verden*, der blev Moder baade til den *Frankiske* og *Islandske*. Det var altsaa Nordens Aand, i Forbund med Christendommen, som, ved de Nordiske Udflyttere paa Öen, *skabde vor Folke-Verden*, og kan nu Tydskerne virkelig overgaae deres Skabere, det har de unægtelig Ære af, men vi, som tænke mere beskedent, vil nöies med at ligne, forstaae og forklare dem, hvad i det Mindste er langt rimeligere, og kan derfor snarere lykkes. Det er sandt, at hvad der siden har udviklet sig paa Herkules-Öen, fortjener slet ikke at sammenlignes med den i Historien magelöse Verdens-Skabelse; men efter en saadan Helte-Gierning kan Man ogsaa være bekiendt at hvile enstund paa sine Laurbær, og dog tör jeg ikke raade noget Folk, hvor Aand er tilstæde, at sammenligne sine störste Anstrængelser med *Asa-Thors* Syslen til Tids-Fordriv.

Ja, *Asa-Thor*, det er den Kæmpes Mythiske Navn, som Folk for Spas, men kun Dyr for Alvor kalde *John Bull*, det har hans Levnets-Löb beviist; thi vel har han ingen *Enkelt-Mand* at fremvise, der kan maale sig med *Morten Luther*, hvis Mythiske Navn ogsaa derfor skal være *Tyr* eller *Tve109kamps-Guden*, men det er aabenbar kun fordi, som vi för bemærkede, at til Lands er det *Enkelt-Manden*, men til Söes er det *Fælles-Aanden*, der har baade Magten og Æren. Ligesom der nu maatte en Nord-Tydsk eller Tydsk-Nordisk Land-Magt, nemlig *Gotherne*, til at knuse det gamle Romer-Aag, saaledes maatte der ogsaa en *Gothe* til at gaae i Kreds med *Paven*, og knække hans Krog-Kiep; men hvad gjorde Tydskerne, eller selv Sachserne, *derefter*, som et Folk, som et Heelt, der var en saadan magelös Kæmpe værd, eller kan udholde Sammenligning med deres paa Öen? Aanden gjorde til Mirakler ved *Luther*: et med Ordet i hans Mund, og et med Pennen i hans Haand, men for ei at tale om det Störste, som Tydskerne ei den Dag i Dag har mindste Begreb om, saa begreb de ei engang det Mindste bedre, end at det varede tohundrede Aar, för en Enkelt af dem lærde at skrive Tydsk som *Luther*, paa Aanden og Kraften nær. I Engeland havde Man ingen *Luther*, og trængde dog til En, derfor blev *Kirke-Ordet* aldrig levende hos dem, men desmere forbausende er den Literatur de fik paa Moders-Maalet; thi at den Engelske Bibel ikke, som vores, er en Oversættelse af Luthers, men staaer som Bog höit over hans, og at det ene var den Engelske Literatur, der, siden Reformationen, skabde fra *Aandens* Side en Mod-Vægt til den Franske, det veed Man, eller det skal Man 110lære, hvor Man vil blive klog ei blot paa Död og Bogstav-Skrift, men paa Liv og Aand*Spörger Man, hvor Engeland fik en saadan Literatur fra, naar det levende Ord er Skriftens Moder, og *Kirke-Ordet* ikke blev levende, da huske Man, at der var *Minstreller*, til der blev *Shakspearske* Skuespillere, og *Parlaments-Talere* til den Dag i Dag, altsaa *Leilighed* nok for *Folke-Aanden* til, saalænge der var Kraft, at holde det tilsvarende Ord ilive..

Nu, saadan en Række Optrin af Kæmpe-Livets Undergang, som den, *Shakspear* var fri nok for at udtömmе, skal vist nok Ingen misunde Engeland; men hvad siger Man om den Kraft der teede sig i dem, den Kraft, hvoraf selv Skyggerne paa Skue-Pladsen synes os Gigantiske, den Kraft og det Falke-Blik i Menneske-Livets Dybheder, som *Shakspear* forudsætter! Og hvad siger Man om den Engelske Reformations-Tid med sine *Martyr-Kæmper* i Snese-Tal, der betragtede Baalet som Fakkelt-Skin fra Brude-Kamret, hvad siger Man om den ved Siden ad den Tydske! Eller om *Borger-Krigen*, hvor Daaden i eet Slag vidt overstraalet i Aandens Lys Alt hvad Man giennem tredivе Aar saae i Tydskland, undtagen da den *Nordiske Gothe* giennemlyndede Riget med sit Sværd og Banner! Og nu *Fölgerne*! De var i Engeland *Ordets* og *Troens* og *Nærings-Veienes Frihed*, aldrig kiendt siden Grækenlands blomstrende Dage; men hvad var de i Tydskland, hvor en Helt som *Luther* havde kæmpet for Aanden, og seiret for Tydskland? Ja, hvad blev de der, uden *Kirke-Tvang*, 111Skole-Tvang, Laugs-Tvang, og idel Tvang, eller er det kanskee en Tröst, at Flere der end i Engeland kan læse hvad de ikke forstaae, og skrive hvad ikke maa trykkes, eller hvad ei engang er Sværten end sige Papiret værdt, eller er det maaskee dog et Fortrin, skiöndt Man i Engeland baade tænker friere og klarere, taler bedre for sig og handler klogere! Nei, naar Tydskerne paastaae, der er *ingen Nordisk Aand*, da skal de vises til *Engeland*, hvor *Aanden* dog vel maa være Nordisk, siden den aabenbar ikke er Tydsk, og maa dog være Et af To. Og hvorlænge og hvor samvittighedsfuld vi end har efterlignet Tydskerne, saa ligner dog endnu baade vort Liv og vor Smule nationale Literatur öiensynlig mere Engelsk end Tydsk, hvad ogsaa kun lader sig naturhistorisk forklare.

Læsereen maa nödig troe, det er af Tydsker-Had, jeg taler saa, thi al saadan Smaalighed fra *Middel-Alderen* har jeg givet Afsked, og vilde med störste Fornöielse lovtale den Tydske Aand, som jeg lovtaler den Engelske, naar jeg med en god historisk Samvittighed kunde; men hvad Ny-Tydskerne kalde deres Aand, er aabenbar Aandlöshed, som jeg höilig maa laste, deels fordi det skader dem selv, og deels fordi det skader os, at tage den for Aand. Om det er sandt, hvad Man i *Middel-Alderen* troede, at ikke blot *Gother* og *Longobarder*, men ogsaa *Sachser*, *Franker* og *Svaber* oprindeligt var Nordiske Udflyt112tere, det tör jeg ikke afgiore; men at disse Stammer i Old-Tiden havde *Guder*, *altsaa Aand*, tilfælles med os, kan jeg see af Historien, og *Aand* maae de da fremdeles have tilfælles med os, eller de faae Ingen, thi Aander lade sig slet ikke skabe af Mennesker, end sige af *Penne*. Kun herom giælder det, thi enten Man kalder *den Aand Tydsk* eller *Nordisk*, *Engelsk* eller *Dansk* eller *Gothisk*, er mig nu den ligegyldigste Sag af Verden, naar det blot ikke forvilder Folk, saa de glemme, Talen er bestandig om den *Historiske Kæmpe-Aand*, som især *Nordens Myther*, og *Engelands Historie* efter Folke-Vandringen, giöre kiendelig. Det faaer at blive ethvert Folks som hver Enkelt-Mands egen Sag, om de vil arbeide paa at komme ud af *Middel-Alderens* aandelige Chaos, eller paa at befæste sig deri; men Historikerens Pligt, som opdager Sammenhængen og Hjælpe-Midlet, er det, at tale aabent og kraftig derom, da han veed med sig selv, baade hvor fornöieligt det er at blive indgroede Fordomme kvit, og hvor haardt det holder. Da der nu i Menneske-Slægten Historie, foruden den store Aand

i Palæstina, kun har aabenbaret sig to *Folke-Aander* med universal-menneskelig Præg og Stræben: En i *Syden* (den Græske), og En i *Norden*, og da de sees at være hinandens Udfyldning, saa er det en Velfærdssag for ethvert Folk, at kiende, hvilken af dem, det *naturligst* kan tilegne sig, da Man ved et Mis-Greb kun spilder sine Kræfter og 113udmætter sig til ingen Nytte. Folkene af den *Latinske* Tunge vil bedst kunne tilegne sig den *Græske*, og Folkene af den *Gothiske* derimod den *Nordiske Aand*, men da vi skal have dem Begge, er det Hoved-Sagen, at vi erkiende dem for hvad de er, og ei indbilde os, vi enten kan undvære dem, eller giøre dem til Trælle for vore indskrænkede, det være sig nationale eller individuelle *Syns-Maader*, som om disse var høiere Aander, da det dog kun er Spil-Arter, eller ufrugtbare Vand-Grene paa de store Stam-Træer. De blendede Folk i Syden og Vesten vil fremdeles have ondt at giøre, men hvis deres Aands-Kræfter ei er reent udtømte, eller deres Villie aldeles vrang, vil de dog komme ud af det værste Vilde-Rede; og overalt hvor den *Nordiske Aands* Folk har bevaret deres Tunge-Maal, og er altsaa vedblevet at være de aandelig Herskende, kan store Ting udrettes, men vist nok, om der er Kraft, de Største i det høie Norden, hvor de gamle Folk er mest ublandede med Stammer af en fremmed Art.

At det i *Middel-Alderen* gik allevegne broget til, var nödvendigt, thi i den fölge Alle, saavidt mueligt, deres *Hjertes Lyst*, og da ikke blot Lysterne er mange, men den samme Lyst hos Mange netop föder idelig Strid om Gienstanden, saa driver Man lettelig baade den udvortes Afsondring og den indbyrdes Kiv til Yderligheder, som vi især kan see paa den *Græske* og *Italienske* Middel-Alder. At nu den Konst og 114Vidskab som udsprang af Middel-Alderens Chaos, i dets mest forvirrede Skikkelse, ei duede til at oplære de aandelige Forhold, var nemt at giætte, og det aandløse Romerske Schema, Man ved Reformationen, ligesom i Fortvivlelse, tyede til, kunde umuelig række videre, end til kummerlig at ordne og skiævt at belyse det Haandgribelige.

Kun Universal-Historien, betragtet i Christendommens Lys, kunde give Forstand paa dette store Vilde-Rede, men ogsaa dette Syn, og Öiet for det historiske Menneske-Liv, skulde udkæmpe sig af det samme Vilde-Rede, saa det er intet Under, at det skedte seent, men kun, at det skedte nogensinde, og naar vi ivre mod hvad der forsinkede Op lysningen, maa det kun være fordi det Samme hindrer endnu, hos Folke-Færd, som hos Enkelt-Manden, Udviklingen og Udbredelsen af en Anskuelse, der er saa vederkvægende og velgiørende for os alle, at den paa hele Jordens Kreds ei mellem sine *Bekjendtere* kan have en eneste Fiende, skiönt den vist nok kan have, og vil faae mangan Ven, der ikke duer.

Nordens Aand var udvandret, og havde ligesom udtømt sine Kræfter i det Fjerne; de skrevne Mindes-Mærker, om dens gamle Syn og Helte-Bane, laae adspredte ude og hjemme, om ikke uændsede, saa dog uforstaaede; der var ikke Aand uden hist og her i Kirken, hvor en aandlös Videnskabelighed lukkede Öiet for den naturlige Forbindelse mellem 115Himmel og Jord, Tid og Evighed, eller hos enkelte Skjalde, som enten manglede Alvor, Christelig Anskuelse og fortroeligt Bekjendskab med Historien, eller dog en af Delene; ja, for at giøre det ret fortvivlet, var Folke-Aanden i sin bedste Skikkelse hasebundet af den spidsborgerlige Nationalisme fra Middel-Alderen, og Munden i sin største Frihed kneblet af den ny Tids Over-Tro paa Bogstavers Liv og Pennes Almagt!

Under saadanne Omstændigheder seer Man let, der hörer saamegen Slumpe-Lykke til at blive ret vendt, at Man ikke fristes til at takke sin gode Forstand derfor, men vel til at prise Lykken over Forstanden, paa en Maade der let misforstaaes, især paa en Tid, da Folk, ved at forkaste Alt hvad de ikke forstaae, er kommet nemt til høie Tanker om deres Forstand, thi naar Man kun troer: *det er Altsammen Intet* hvad der overgaaer Ens Forstand, kan Man ganske troskyldig baade mene og sige, at *Intet* overgaaer den. Det var imidlertid ligesaavel Forræderi mod Menneskeheden, som sort Utaknemmelighed mod Viisdommen i Lön, den høie Norne, hvis Penelopiske Væv det jo dog i Grunden er, vi Græs-Hopper kalde Lykkens Luner, det var begge Dele, siger jeg, for al muelig Mis-Forstands Skyld, at holde hos sig selv, hvad Man veed giör klogere paa Livet, og leder til den Forklaring, der er Slægtens timelige 116Maal, ikke i Mod-Sætning til det Evige, men netop til Oplysning derom.

Derfor vil jeg nu ogsaa her betegne, hvordan det gik til, at Nordens Kræfter adspredtes, Öiet lukkes, men Ihukommelsen bevaredes, til Öiet igjen kunde aabnes, ved Anskuelsen samle det Adspredte, og, hvor Man ei staaer sig selv i Lyset, give Forstand paa Livet.

Der er, som Man veed, tre Riger i Norden, og selv i dette Öieblik tre Bog-Sprog (Norsk eller Islandsk, Svensk og Dansk), saa der er unegtelig tre Folkefærd, men der er kun *Hjerte-Forskiel* imellem dem, thi der er klarlig kun *een Nordisk Aand*, ligesom vor gamle Ask kun havde een Top, skiönt den havde tre Rödder, og det saae Man klart ved Reformationen. Vi maae derfor tænke os det gamle Norden som en aandig Eenhed, hvori de politiske Skillerum, som i det Hele Borger-Samfundet, kun havde lidt at betyde, og de tre store Udvandringer: den *Gothiske*, *Angel-Sachsiske* og *Normanniske*, maae betragtes som *almindelig Nordiske*, skiönt Broder-Parten har været fra det Rige, der blev Udgangs-Punkten. Da vi nu veed, at *Danmark* var *Angel-Sachsernes*, og *Norge* *Normannernes* Udgangs-Punkt, er der ikke mindste Grund til at tænke andet, end at *Sverrig* var *Gothernes*, thi vel er den *Gothiske* Udvandring saa gammel for os, og blev Romerne, skiönt i Grunden tidsnok, saa seent bekjendt, at den ikke 117lader sig saaledes oplyse som de to Andre, men da *Gotherne* ret egenlig er *Kæmpe-Folket* i Norden, maatte de dog vel i det *Mindste* ligesaavel give en Sværm, som Nordens andre Folk, og at de virkelig har gjort det, er, blandt Andet, aldeles vist, fordi

Lige-Vægten ellers for længe siden maatte være forstyrret.

Disse Udvandringer maae vi dernæst ikke tænke os som et Öieblikks Sag, thi de skedte alle til Söes, og var fra Först af Vikings-Tog, der kun efterhaanden antog en alvorligere Charakter, og varede, som vi af den Angel-Sachsiske og Normanniske kan see, hver i det *Mindste* et *heelt Aarhundrede*. Den Angel-Sachsiske begynder nemlig för Midten af det *Femte*, og slutter först i Midten af det *Sjette* Aarhundrede, og den Normanniske varer fra Slutningen af det *Ottende* til Slutningen af det *Niende*, naar Man ikke, som Man dog egenlig skal, regner hele det *Tiende*, og Hælvten af det Ellefte med^{*}Det er nemlig en bestandig Udvandring, kun stærkere og svagere, til Haarde-Knuds Död 1042..

Efter saadanne tre Aareladninger, hvorved Man nok kan vide, det var det *raskeste* Blod der sprang, er hverken Lige-Vægten eller Matheden at undres over, men at Norden nogensinde derefter kunde *aandelig* komme til Kræfter, det maatte Man fristes til at forsværge, naar Man veed, der bliver ikke Aand af Kiöd, hvor fedt det end falder, eller hvor 118fiint det end hakkes. I aandelig Forstand havde vi alle tabt *Hovedet*, der ei uden Föie kaldes den synderligste Part, og vore Hoveder var udenlands kommet til at sidde paa fremmede Halse, saa *der* kunde *Hoved* og *Hjerte* kun daarlig forliges; thi vi maae huske, at hverken vare vore Fædre Menneske-Ædere, der gjorde reent Bord, hvor de satte dem ned, heller ikke har ret Mange af Vikingerne fört Koner med dem, men har giftet sig, hvor de kom hen, og neppe fundet de fremmede Kvinder saa letnemme til at fatte deres Aand, som til at forstaae deres Mening. Det Universal-Historiske Spörgs-Maal var altsaa: om de Nordiske Hoveder udenlands efterhaanden kunde omskabe de fremmede Hjerter, eller om Nordens Aand, för den udvandrede, havde gjort saa dybt et Indtryk paa Hjerterne herhjemme, at Hovederne igien paa en Maade kunde voxe ud deraf; men hvilken af Delene der end skulde skee, indseer Man let, det maatte have Tid, og det Sidste især klinger saa æventyrligt, at det maatte virkelig skee, för det kunde synes mueligt^{*}At det smukke Kiön i England er temmelig upoetisk, veed Man vel, og det er en gyldig Grund, hvi Poesien, trods alle sine Storværker, aldrig har *blomstret* der, eller udviklet en tilsvarende *Smag*, men Engelsk-Manden har ogsaa storagtig udelukt den fremmede Kvinde fra sin Idee-Kreds, istedenfor at opdrage hende til den, saa det er for en stor Deel hans egen Skyld..

Nu har desuagtet Tiden viist, at, naar galt skal være, maa Man dog heller en Tidlang gaae 119med forlorent Hoved, end med forlorent Hjerte, saa Nornen vidste godt hvad hun gjorde, da hun tophuggede eller stynede vort *Ygdrasil*, og var os ingenlunde gram, skiöntd hun lærde os at græde. Nu kan vi nemlig see, at Toppen af den gamle Ask kom meget bedre til Nytte udenlands, end den kunde gjort her hjemme, og det saavel for os, som for hele Menneske-Slægten; thi der behövedes baade Nordiske Buer og Spyd-Stager, Vinde-Giærder, Planke-Værk og levende Hegn, for at Aanden kunde faae sig en Verden igien, og forsvare den baade mod Gog og Magog. Med andre Ord: den *gamle Folke-Verden* omkring *Middel-Havet* var fordærvet og fordömt, og maatte forgaae, skiöntd Slægtens timelige Maal var ingenlunde naaet, og derfor maatte der skabes en ny Folke-Verden omkring de Nordiske Vande; men dertil udkrævedes en Folke-Blanding, og en Middel-Alder, hvorved paa den ene Side Sammenhængen med Old-Tiden bevaredes, og de Nordiske Stammer udvikledes til at forstaae den, men forhindredes dog fra at faae deres egenlige Vidskabs-Tid, för den kunde blive Universal-Historisk.

Fra dette Stade tör jeg forsikkre Læseren, der opgaaer et saadant Lys over Middel-Alderen, at Man maa smile ad Æventyret om dens bundlöse Mörke, og skiöntd Anskuelsen er langt fra at giöre Under sögelsen overflödigg, saa er det dog först derved, den bliver muelig, thi Man leder kun slet, naar 120Man ikke veed, *hvad* Man leder om, og Man har intet Gavn af hvad Man finder, för Man veed, hvad det kan bruges til.

Gothen, som, efter en kort Sö-Reise, landede söndenfor Öster-Söen, hvor hans Frænder og Navnere dengang boede, indtog *Holm-Gaard*, og banede sig med Sværdet Vei giennem Rusland, ned til det Asovske og Sorte Hav, som Man strax seer hos *Jornandes*, naar Man kun følger ham, som det sig bör, med Öinene; men skiöntd det synes, som Gothen der blev en stor Land-Krabbe, snart fortæret i *Italien* og *Spanien*, saa er dog selv det kun Öine-Forblindelse; thi de nye *Kræfter* og *Retninger* vi spore i Landene, de indtog, voxde naturligviis ikke op af de gamle Grave, men kom med dem der havde dem. Derfor skal vi see Gothen gaae til Söes igien i *Venedig* og *Genua*, saavel som med *Gama* og *Kolumbus*, og vi skal höre *Gothen* baade i *Dantes* Röst og i Viserne om Cid, hvis vi ellers vil lære at forstaae Middel-Alderen. Vist nok kan det mangan Gang falde vanskeligt, at kiende det *Gothiske Hoved* igien under den Romanske Kappe, fordi det virkelig voxde sammen med de fremmede Kroppe, eller: fordi Gotherne baade opgav deres Moders-Maal og spredte sig i Landene, men Sagen er lige sikker, og kommer for Dagen naar vi see vist.

Angel-Sachserne lod staae ad Bretland til, og det Hoved er godt at kiende, deels fordi det var 121saa stort, og deels fordi det vilde immer raade selv, saa der er det klart nok, det voxde ikke ud af den *Galiske* Hals, men en Ting er aldrig saa kiendelig, der hörer jo Öine til at see den, og det Öine i Hovedet, saa det var intet Under, vi miskiendte vor aandelige Fader, og slog ham under Öret, saa det blev vitterligt, at Hovedet sad löst.

Normannen beed sig bedre fast, hvor han kom hen, men holdt sig dog i Frankrig mest for sig selv, saa *Normandiet* er kiendeligt nok, undtagen paa de nyeste Kort, og i England veed vi, at hvad der af Aand ei er Anguls, det er hans, og selv at han er den store *Kors-Farer*, og Middel-Alderens store *Roman-Helt*, *Holger*

Danske, er temmelig bekiendt; men hvad det egenlig paa Aandens Sprog vil sige, og hvad historisk Virkning hans Udvandringer har havt, baade ude og hjemme, det tænker Man dog endnu sædvanlig kun lidet paa.

Saalænge Man nemlig seer med Gaase-Öine, synes Man naturligviis, at Aandens Vinger er af Penne-Fier, og tænker derfor, det var kun bomstærke Prygle og forvovne Kroppe, der kom fra Norden, og fik *Aand* i Syd og Vest, vel ikke af Luften, men dog alt som de lærde at læse og skrive, og saa længe peger Man kun forgiæves for os paa Alt hvad der viser det Modsatte. Var det imidlertid mueligt, uden Aand, at forstaae sig paa aandelige Ting, da maatte vi faae Öinene op, ved 122at see os om her hjemme, i det *Tolvte* og *Trettende* Aarhundrede; thi da havde vi ogsaa faaet Pennen ei blot bag Öret, men ret egenlig i Haanden, og enten vi vender os til *Island*, hvor der udströmmede en heel historisk Literatur fra den paa Moders-Maalet, eller til *Danmark*, hvor *Saxos* Bog allene forudsætter og viser en *Classisk* Dannelse der er ægte, da er det jo klart, at kunde Böger og Penne blot gjort *det Mirakel*, at *vedligeholde* hvad Aand og Kraft her var tilbage, da skulde vi i det *Fjortende* og *Femtende* Aarhundrede hverken fattedes Mage til *Absalon* eller *Saxo*, til *Sverre* eller *Sturlesön*.

Har vi derimod opladte Öine, og veed, at det indvortes levende Ord er Aanden selv, og det tilsvarende Mundtlige dets Liv-Udtryk, da forundre vi os slet ikke over, at Historie-Skriverne var samtidige med de sidste ædle Kæmper i vor Middel-Alder, eller rettere, hörde selv til det sidste Helte-Kuld, som, da de ei længer kunde holde Liv i Ordet, stødte det til Jorde i Bögerne med en glimrende Liig-Begængelse; thi selv *Guds Ord* er dödt i Bögerne, og i det Mindste skindödt paa iiskolde Læber, saa det udvikler aldrig mere Liv og Kraft hos et Folk, end der kiendes paa Livet og Kraften i dets *Moders-Maal*. Naar vi derfor see, at *Islænderne* var de Eneste i Norden, som udtrykte sig höirösted om aandelige Ting paa deres Moders-Maal, og see at deres Draper er dog lutter aandelige Lig-123Kister med udtunget Arbeide, da finder vi Begravelsen höistnaturlig, og kun Opstandelsen vidunderlig.

Naar vi imidlertid blot lære at kiende Forskiel paa *Ord* og *Skrift*, som paa *Liv* og *Död* i Aandens Verden, saa vi ikke söge Livet selv i Bögerne, hvor vi er visse paa, det ikke findes, men söge kun Underretning om, hvad der levede hos Forfatteren, og i den Tid han beskriver, da kan vi vanskelig enten tænke eller tale for höit om den Konst, hvormed Aanden virkelig paa en Maade narrer Döden, og forplanter Kundskab om sit Liv mellem vidt adskildte Folk og Tider, og kan da ei noksom glæde os over Bögerne fra det *Tolvte* og *Trettende* Aarhundrede, uden hvilke det vilde været os umueligt at give Nordens Aand sit Liv- Udtryk igien, og ligesaa umueligt at forstaae og fortsætte dens herlige Bane.

Derfor kom der aldrig saasart igien Strænge paa *Hjarnes* Harpe, för det tonede fra den:

Island! hellige Öe! Ihukommelsens *vældigste* Tempel!

og det gienlöd fra Sagas klingre Skjold, saasart Nordens Staal-Pen atter begyndte at riste, og det skal gienlyde i Dovre, og ristes i Bauta-Stene paa Kullen, og udraabes af de rullende Bölger, saalænge der er Syn og Sang og Sagn i Norden!

Ja, kan Læseren, ved Siden ad det lille pæne Lyst-Huus paa Bakken ved *Halikarnas*, hvor *Herodots* Vugge gik, som en Lillie-Flor, let bevæget af Zephyrer, tænke sig en Steen-Stue saa stor som hele 124*Island*, og höi derefter, med Hekla til Arne, med Is-Bjerge til Borge-Mur, og det brusende Nord-Hav til Grave, da faaer han en Forestilling om det Colossalske deri, at *Norden* har en *Coloni* af *Historie-Skrivere*!

Sandelig, saa kloge Folk, som Tydskerne, maae skamme dem ved, at de ikke endnu har kunnet udfinde, hvad der var *Nordens Aand Eiendommeligt*, da det dog saa forsvarlig er fört til Bogs, at Man ei let skal kunne sige, hvad der er latterligst: enten at nægte, der var *Aand* i gamle *Norden*, eller at det var *Historiens Aand*; men vi Folk i Nord maae ogsaa skamme os ved, at Man maatte lære Islandsk, og stave gamle Skind-Böger, for at opdage, af hvad Aand vi er, og prise maae vi da vor store Lykke, at *Snorros* Fædre ei udvandrede med *Shakspears*, som *Herodots* med *Homers*, eller ei fulgde den *Normanniske Ström*, hvortil de dog hörde, men satte sig kun fast paa *Iis-Bjerget* i Nord-Söen, for at male i Aften-Belysning, og være koldsindige Til-Skuere af alt det Mærkværdige der tildrog sig i den Nordiske Halv-Verden, og at de ei frös ihjel, för vi lærde at skiönne derpaa!

Dog, för vi nærmere betragte, hvad vi har *Island* at takke for, vil det være bedst at betænke, hvad der holdt Liv i os, til vi fik Munden op igien, thi Livet er og bliver dog altid det Væsenlige, uden hvilket Man ligesaa lidt har Noget at takke for, som 125at takke med, og, skiönt Livets Opholdelse, naturligviis, saavel som Livet selv, er en stor Hemmelighed, saa er det jo dog en uslukkelig Skam, ei at ville tænke *paa*, hvad man tænker *med*, fordi det er en Hemmelighed.

Har vi nu den Forstand, at *Skrift* paa *Moders-Maalet* altid beviser, hvad det nödvendig forudsætter: et tilsvarende *Liv* hos Forfatteren, og, hvor der skrives ud af Folke-Munde, hos Folket, da viser den *Danske Riimkrönike* og *Kæmpe-Viserne* os, hvor kummerlig Man i Norden fristede Livet, giennem det *Fjortende* og *Femtende* Aarhundrede, saa Döden holdtes ingenlunde tre Skridt, men kun et Straaes-Bred derfra. Dog, skiönt Man seer den sorte Död og den sorte Armod i alle Kroge, saa seer Man dog, at *Livet* hængde i Folk,

selv da *Niels Ebbesen* blev hængt, og da *Iver Lykke* tog *Kong Albrekt*, og, saa længe der er Liv, er der Haab. Hvor nær det var paa Fæld-Enden, ved Over-Gangen til det Sextende Aarhundrede, see vi paa Slutningen af den Danske Rim-Krönike, og paa hele den *Svenske*, saa det var paa den høie Tid, der kom Hjelp, men at Rim-Kröniken var den første Danske Bog, og den første Bog trykt i Danmark, og det to Gange i det *Femtende* Aarhundrede, var et godt For-Varsel, som aldrig kunde glippe**Rim-Kröniken*, tækkelig og mønsterlig udgivet af *Molbech*, er da umistelig for Middel-Alderens Cultur-Historie 126i Norden, men vist nok er den mest at studere, som et Sprog-Minde, naar det kun forstaaes saaledes, at den fra Sprogets Side er en magelös Dansk Bog, der maa studeres af alle, der boglig vil have Sproget i deres Magt..

126At nu Hjelpen kom ved *Morten Luther*, har vi vel ikke glemt, men *hvori* den egenlig bestod, har Man kun meget löselig tænkt paa endnu; thi at *Livet* nu yttrede sig i *Psal mer*, *Prædiken* og *Skrift*, paa *Moders-Maalet*, er öiensynligt nok, men at det ikke udsprang af sine Yttringer, som Man har drömt, er ogsaa soleklart, og Man kunde naturligviis tygget paa Luthers Tydske Bibel i tusind Aar, uden derved at faae et eneste Dansk Ord i Munden, end sige ud deraf.

Hjelpen bestod da aabenbar deri, at *Hans Tausen*, *Peder Plade*, og saadanne Folk, hörde et begeistret Ord om Troen paa Christus af *Luther*, sang hans Psalmer med inderlig Rörelse, læsde hans Tydske Bibel og andre Böger med stor Fornöielse, og *fordanskede* det Altsammen, baade med *Mund* og *Pen*, det Bedste, de kunde, som kun var meget maadeligt, men dog netop til Huus-Behov.

At nu denne Styrkelse af det Döende forslog bedre i Danmark, end den forbausende dramatiske Opstandelse af Kirke-Ordet paa en saadan Halv-Guds Læber som *Morten Luther*, forslog i hans Fæderne-Land, det er, for hvem der har lidt Forstand paa Aand og Ord, den skiönne Lov-Tale, der kan 127holdes over den magelös poetiske *Danne-Kvinde*; thi i Danmark er det ret egenlig vore *Mödre*, vi maae takke for, at der kom lidt *Poetisk Liv* baade *til os* og *i os*.

Man tage dette for hvad Man vil, det er dog en ligesaa tör historisk, som glædelig poetisk Sandhed, og, vil vi see den ret i sin Glands, da skal vi sammenligne de Danske Digtere, om vi kan finde dem, i det *Sextende* og *Syttende* Aarhundrede, med de *Engelske* i samme Tids-Rum, og saa igjen sammenligne Digterne i det *Nittende*, samt i det Hele Forholdet til *Folke-Poesi*, *Folke-Historie* og *Smag*. Ved at anstille disse interessante Sammenligninger, saavidt mueligt, baade i Livet og i Bögerne, er jeg i det Mindste paa mine gamle Dage blevet en langt større Beundrer af *Danne-Kvinden*, end jeg var i min Ungdom, og vil Man kalde det at gaae i Barndom, skal det ei synderlig anfægte mig, deels fordi jeg gerne træder Börne-Skoene i saadanne Kronos-Dage (Saturnalier), og deels fordi baade Store og Smaa skal nödes til at studse, naar de see, at i *Engeland*, hvor Folke-Munden lige til Spensers og Shakspears Dage havde en heel Hær af Harpere (Minstrels) paa Benene, og fik saa Hjelp af saadanne Heroer, og havde, lige siden, höröstede Organer paa Skue-Pladsen og i Parlamentet, at der blev Rim-Kröniker og Kæmpe-Viser liggende ganske rolig, hos de Angel-Sachsiske Digte, giennem det 128Sextende og Syttende Aarhundrede, og der gjælder Lord *Byron* og Sir *Walter* i det *Nittende* for store Vidundere; men i *Danmark*, hvor der fra *Niels Ebbesens* Tid til *Jörgen Sorterups*, blev knap gjort en ny Vise der var værd at synges, der oplevede Rim-Kröniken ti Udgaver i eet Aarhundrede, der sang de unge Frökener Kæmpe-Viserne, og der beskrev de Gamle dem med saadan Fynd, at *Magisteren* maatte giöre Hoveri, og give dem ud i det *Sextende* Aarhundrede, til, jeg veed ikke hvormange Oplag i de Fölgende, og der fik vi Skjalde i det Attende og *Nittende*, som *Evald* og *Baggesen*, *Oehlenschläger* og *Ingemann*.

Jeg kalder i Övrigt slet ikke Vidunderet uforklarligt, men det nytter ikke at forklare En hvad han ikke kiender, derfor maa Man först see det, bedre end de gode Dannemænd, der vel har saa megen poetisk Smag, at de kysse langt heller *Danne-Kvindens Töffel*, end *Pavens* i Rom, men har dog endnu ikke lært af den söde Sangerske og opvakte Læserinde, at *Ydun* med *Nattergalen* er en meget bedre Vidskabs-Dise end *Pallas* med *Natuglen*, og skiönne derfor daarlig paa den *Poetiske Paaske-Fest*, der nu i en heel Menneske-Alder er holdt iblandt dem, baade af den Lille og den Store, og den Rettilpas, og af os Alle, som red Sommer ad By paa *Sleipner-Föl*, over Stok, over Steen, over vil129dende Hav, saa det skal spørges om Land, naar vi lægges til Ro.

Naar *Danne-Kvinden* imidlertid kun faaer sin Villie, som hun er vant og vel berettiget til, da vil det Hele lade sig forklare af hendes magelöse, historisk-poetiske Kiærlighed, og af *Kingos Psalmer*. Vil Nogen lee ad den Forklaring, da misunder jeg ham hverken Villien eller Vindingen, men maa kun bemærke, at med *Kingo* i det Mindste har Sagen beviislig sin fulde historiske Rigtighed, thi hans Psalmer blev unægtelig, fra Slutningen af det *Syttende* til dybt ind i det forhexede attende Aarhundrede, sunget af *Danne-Kvinden* med saadan Liv og Lyst, som nödvendig maatte giöre Indtryk selv paa os Silde-Födninger, og gjorde det bestemt. Jeg gad ogsaa nok vidst, hvad Klogt Man kunde sætte mod min simple historiske Paastand, at som et poetisk Ord, der *levende* udtrykker den *Christelige Anskuelse*, er *Kingos Psalmer* ikke blot det *Syttende* Aarhundredes største Vidunder, men et saa sjeldent i hele Menneske-Historien, at det kun lader sig forklare af *Nornens* underfulde Viisdom, der giemde Spiren til en *Paaske-Lillie* i tusind Aar, og bragde den saa over Havet til Danmark, hvor den fandt sit rette Moder-Skiöd, og Rum til at udbrede sig. Dog, Man veed formodenlig knap, at *Kingo* var af *Engelsk* Herkomst, end sige da, at saadanne *historisk-poetiske Psalmer*, som hans, var noget *Splinter-Nyt*, 130i det Mindste siden Folke-Vandringen, som *Kædmon* vel tusind Aar tidligere prøvede paa,

men kunde ikke naae, for *Sang-Bunden* fattedes, som Danne-Kvinden skiænkede Kingo.

Saaledes naaede da, mod al Formodning, et høipoetisk levende Ord vore Ören, og det havde saaledes oplivet Danne-Kvinden, at selv Kæmpe-Visen er neppe endnu aldeles uddöd paa hendes Læber, eller var det dog ei, da det pludselig gienlöd over Böge-Toppe:

De Danskes Vei til Roes og Magt,
Sortladne Hav!
Nu rask igiennem Larm og Spil,
Og Kamp og Seier föer mig til
Min Grav!

Intet Öieblik miskiendte den ligesaa heltekiære som fredsælle Danne-Kvinde disse Toner fra Dybet, men gav dem *sin Stemme*, som om det kun havde været i Gaar, den gamle *Hjarne* blev begravet, skiöndt Aaret siden löb rundt vel trettenhundrede Gange, saa det var intet Under, at hun skiænkede gierne *Balder* en Taare, saasnart der igien blev ymtet om hans Död, og foer saa gladelig med Thor til Jotunheim, som om hun aldrig havde holdt op at være *den Saga*, med hvem *Odin* tömde det gyldne Bæger paa Svane-Holmen.

Saaledes kom da *Poesien* paa *Skue-Pladsen*, og skiöndt den altid der befinder sig i tvetydigt 131Selskab, hvor den aldrig ret veed om den skal oplives eller dræbes, beundres eller belees, beklappes eller udpibes, saa lærer dog Grækernes, som det Borgerlige Natur-Folks, Historie, at, vil Poesien vinde Borgerskab, maa det være der, og at paa Folkenes gamle Dage maa Alting enten faae et borgerligt eller et slavisk Udseende, saa Poesien maa forlige sig med *Skue-Pladsen*, som et mindre Onde, skiöndt den umuelig, som Man har indbildt sig, kan ansee sin Opførelse som en Triumph, eller *leve deraf*. Det gaaer nemlig med Poesien som med Poeten, saa den kan hverken födes eller næres, men kun vise, og, i bedste Fald, nære sig paa *Skue-Pladsen*, og maa derfor langt heller undvige end söge den. Det er da netop Et af de mange Vidnesbyrd om Danne-Kvindens dybe poetiske Fölelse, og i *Grunden* uforbederlige *Smag*, at Poesien hos os saa seent blev theatralsk, og at Forsögene paa at spille *Guder* og *Helgene* til Lyst aldeles mislykkedes; thi *Helte-Livet* er aabenbar den eneste Side, Poesien kan vise paa *Skue-Pladsen*, uden at nedværdige baade sig selv og sin Gienstand. Derfor er Opførelsen af *Balders Död* allerede et Mis-Greb, og ved at ville giöre *Skue-Pladsen* enten til Kirke eller Skole, forfeiler Man nödvendig sin Hensigt, naar den ikke er, at giöre Kirke og Skole til Skuespil-Huse, hvad de vist nok derved let kan blive; saa, naar galt skal være, maa *Skue-Pladsen* heller være saa overgivet og van¹³²hellig, som den især blev i Athenen, og fordum i London, end, paa Fransk, betragtes som en Helligdom, eller, paa Tydsk, som Livets Skole. Den skulde dagligdags være blot til Lyst, og kun, som til en Höitid, en Gienganger-Bane for Folkets Heroer, hvor de store Skygger kom den matte Phantasi til Hjælp, uden at ville enten kyse Livet af Börn, eller stjæle den Fölelse, der kun er spildt paa dem, og i vore Dage alt for dyrebar en Skat til at bortödsles. Det maatte *Grækerne* forstaae, som slet ikke vilde vide af de *rörende* Sörge-Spil, og jeg vil haabe, vi lære det ogsaa, naar Poesien kommer *til Orde* udenfor *Skue-Pladsen*, thi kun fordi den i vore Dage er *stum* derudenfor, og taler kun *Finger-Sproget*, lod Danne-Kvinden sig bedrage af Skinnenet, og syndes, det maatte ogsaa giælde her, at Noget var bedre end Intet, skiöndt det her i *Grunden* var Intet der vilde giælde for Alt. Saasnart derfor *Kirken* og *Skolen* blive *virkelig* poetiske, og blive de ei det, er Resten ligegyldig, da vil Man strax föle Forskiellen mellem virkelig og konstig Begeistring, og da falder Blænd-Værket bort af sig selv, undtagen for hvem der foretrækker det, og er naturligviis ikke at misunde.

Dog, dette anmærker jeg kun her, for at Man ikke skal tænke, det er *Opførelsen* enten af *Fiskerne* og *Balders Död*, af *Hakon Jarl*, og *Axel og Valborg*, eller af *Blanca* og *Hyrden fra Tolosa*, jeg glæder mig over, thi jeg elsker dem, og den herlige Begeistring, ¹³³hvoraf de udsprang, og den Virkning, de hidtil har forfeilet, alt for meget, til at kunne det, og maa tvertimod finde, at vor poetiske Rigdom paa Theatret, sammenlignet med den sorte Armod i Livet, er den bittreste Satire paa os, der kan skrives.

Efter saaledes at have betegnet, hvordan det *levende Ord* med Nöd og neppe forplantede sig til os *med Aanden*, vilde jeg gaae tilbage til *Bögerne* fra det *Tolvte* og *Trettende* eller tidligere Nordiske Aarhundreder; og anmærke, hvorledes de kom til os, for derpaa at give en Udsigt over deres Indhold.

Her maa jeg, hvor bagvendt det end synes, for Ordens Skyld begynde med vor gamle *Classiker*, *Saxo Grammatikus*, thi ham maae vi takke for *Alt* hvad vi veed om gamle Nord, da der formodenlig, udenfor *Island*, seent eller aldrig var blevet spurgt om Rim-Staffe og om Saga-Runer, hvis der ikke havde været en *Classiker*, som trængde til at oplyses dermed, eller kunde dog tage dem under sine Vinger. Naar jeg derfor seer, hvor ganske anderledes en Mand gamle *Saxo* har været, end hans Udgivere og radbrækkende Lov-Talere, da kan jeg ikke noksom beundre det mesterlige Puds, *Nornen* med ham har spilt den sorte Skole, et Krigs-Puds, der i Literaturen svarer til det, hun med *Gotherne* haandgribelig spillede de gamle Romere; thi ogsaa her kom de Nordiske Kæmper, som skulde knuse Rom, til Byes under Örne-Banneret.

¹³⁴Udentviivl var det selv hos den gode Dannemand, *Christen Pedersen*, ligesaa meget Beundringen af *Saxos Latin*, som Kiærlighed til Danmarks Historie, der bevægede ham til at reise frem og tilbage, mellem *Lund* og *Paris*, for at faae den gamle Bog paa Prænt, og han havde i alt Fald nok baret sig for at byde *Jodocus Ascensius* den Danske Historie enten paa *Islandsk* eller paa *Munke-Latin*. For *Latinens* Skyld blev *Saxos* Bog

altsaa trykt i *Begyndelsen* af det *Sextende* Aarhundrede, og trykt, ei i en Vraa, men for hele den lærde Verdens Öine: i Paris; for Latinens Skyld blev den betragtet som et magelöst Vidunder af *Erasmus* fra *Rotterdam*, altsaa af hele den lærde Verden, han var Sjælen i; og skiöndt *Anders Vedel* var en saadan Mester i det Danske Bog-Sprog, som Ingen bliver uden Kiærlighed til Moders-Maalet, havde vi dog neppe faaet en Dansk Saxo i det *Sextende* Aarhundrede, naar ikke vore Lærde havde anseet det for en *Æres-Sag*, aabenbar at tilegne sig hvad Man udenlands beundrede, og vilde neppe troe, var fra Danmark.

Latinen bragde da Saxos Bog ei blot for Dagen, men til Hæder og *Ære*, og hjalp mere til end fra, at den blev læst paa Dansk, da Danmark fik Læsere; men samme Bog er, som Man veed, *halvfuld* af Old-Nordiske Sagn om Nordens Helte og Halv-Guder, som naturligviis havde Aand tilfælles med Kæmperne, der knusde Rom, og vilde allermindst 135taalt, at Latin skulde giælde for det ædlest Tunge-Maal i *Norden*, og *Æneiden* for höiere Poesi end *Völuspa*, saa det var en fortvivlet Sag, at Classiskheden kom i en saadan *Gothes* Magt, som *Saxo*, der istedenfor at lade sig beherske af den, vanhelligede og misbrugde den paa det Fordærveligste, til at udruste og op sminke Rigets uforsonlige Fiender og Avinds-Mænd. Man tænke kun, det er Spas, Tiden vil ligefuldt vise, det var baade Nornens, Saxos og mit ramme Alvor; thi, saa vidt det var mueligt, og langt over, hvad en Tydsker vilde troet mueligt, balsamerede Saxo virkelig Nordens historiske Aand i Romersk Klögt, og Man behöver ikke at have læst et Eneste af alle de Ukvems-Ord, der er brugt om ham af Critiske Historie-Skrivere uden Aand, for at vide, at hans Bog derved blev en forunderlig Sammen-Sætning af Literaturens Himmerig og Helvede, som med sit Udvortes tiltrak og avede de Lærde i Döds-Tiden, og med sit Indvortes vel ærgrede Endeel af dem, men holdt de Bedste skadeslöse, og fik, for det Udvortes Skyld, Lov til at virke hvad den kunde i Danmark, hvor Man aldrig vilde havt Mod til videnskabelig at følge sin egen Smag, naar den ikke paa en Maade havde faaet Classiskhedens Stempel. Nu derimod var den Danske Udgiver i det *Syttende* Aarhundrede, *Stephanus*, saa godt som nödt til at söge Oplysninger, til den förste Halv-Part, hos sin Islandske Ven, Biskop 136 *Brynjolf*, og *Brynjolf*, som for Resten selv gjorde meget meer af Latin end af Islandsk, maatte tage Oplysningen, hvor den fandtes; og det, i Forbindelse med Nordens historiske Natur, maatte trække hele den *Islandske Literatur* med sig, i det Mindste paa Latin, som det da ogsaa skedte endnu i det *Syttende* Aarhundrede: ved den berömte Islænder, *Thormod Torfesen* (*Torfæus*).

Vil Man see, hvad blot en lille Stump af en Bog som Saxos kan giöre, naar den falder i gode Hænder, da læse Man Shakspears *Hamlet*, som ei kan tænkes til, uden *Saxo*, skiöndt den vist nok ikke er udsprunget af nogen Bog, men af *Nordens Aand*, som i Engeland stedse har bevaret en Forkiærlighed for Danmark, der ordenlig er folke-psychologisk og universal-historisk mærkværdig!

Vil Man derimod i en Lignelse betragte, hvordan *Asa-Thor* trakterede Midgards-Ormen med *Mjölner*, der han havde anglet den med Oxe-Hovedet, da see Man, hvordan *Holberg* behandlede den *Classiske Bog-Orm*, der især i det *Syttende* Aarhundrede havde saaledes snoet sig om Skolen i *Norden*, at der neppe kom et levende Öie ud af den, saa det er et dobbelt Mirakel, at *Holberg* slap ud af Skolen ukvalt og ud af Verden ubrændt.

Ja, *Holberg* og jeg er vel kun halv om halv gode Venner, blandt Andet, fordi han gjorde paa Dansk, hvad Saxo ikke for hele Roms Eie vilde giöre 137paa Latin, i det han saagodtsom slog Streg over alle Folke-Sagnene i Danmarks Historie, men deels siger *Just Justesen* selv, det betyder defectus iudicii, naar Man sætter *Prikker* istedenfor at komme med Fortællingen, og deels meende *Hans Michelsen* det ikke nær saa ilde, med *Prikkerne* for Old-Sagn, som det lader; thi han saae godt, at f. Ex. Sagnet om *Thorkel Adelfar* var en deilig *Mythe*, og loe kun ad dem, der vilde mynte historisk Skille-Mynt deraf, og naar jeg ingen Danmarks Historie har skrevet, blot fordi jeg ikke vidste, hvad jeg skulde giöre ved Old-Sagnene, som jeg ikke nænde at udelade, ikke maatte forkvakle, og ei vidste at behandle, da var *Holberg* i sin Tid lovlig undskyldt, naar han blot havde opfrisket *Anders Vedels Saxo*.

Dog, vi maae huske, det er om *Nordens Aristophanes* vi tale, saa vi skal heller glæde os over, han var saa historisk som *Holberg*, end klage over, at han ikke var det endnu mere; thi det er et af de store Vidnesbyrd om Nordens grundhistoriske Kierne, at vor store Komiker kom saa betimelig, var saa dyb, og saa historisk videnskabelig. Derfor levede og virkede han, ei blot til Lyst, men gjorde Folke-Aanden i Moders-Maalet og Efter-Slægten al den Tjeneste, *Norges* störste Genius i den ny Tid kunde, og som der hörde Helte-Mod til at vove, og Kæmpe-Kræfter til at vise. *Latinen* herskede i vor Bog-Verden, Stivhed, Flauhed og Tomhed, alle 138 vegne, undtagen i Kirken og i Danne-Kvindens Hjerte, men *Holberg* skabde en Dansk Bog-Verden, hvori den Latinske maatte finde sin Grav, han gav al *Unatur* et dödeligt Saar, som vi vil haabe aldrig bliver lægt, og han skaanede baade Kirken og Danne-Kvinden, skiöndt han ei vidste at skatte dem. Dette vilde allerede være en langt hæderligere Grav-Skrift, end *Comus* og *Momus* i nogen anden Skikkelse har fortjent; men som Forfatter af de eneste læselige Historier om *Kirken*, om *Danmark*, og om et Slags *Helte* og *Heltinder*, vi endnu har paa *Dansk*, er han tillige blevet en historisk Patriark i *Norden*, hvem ikke blot *Suhm* og *Sköning*, men vi alle nedstamme fra, og maae takke for Modet, om vi har det, til at gaae vor egen Vei, og følge vort eget Nordiske Hoved, uden at ændse, hvad enten *Romerne* og *Tydskerne*, eller deres Tilbedere, derom vil tænke og sige.

Dette Mod havde baade *Suhm* og *Sköning*, og skiöndt deres Historie-Bøger ei giör deres Hoved *Ære*, saa er dog selv det sletteste Dansk meget forstaaeligere i *Norden*, og meget taaleligere i dens Historie, end det

bedste Latin, og skiöndt Man, ved at udgive de *Islandske Skrifter* blot med *Latinsk* Over sættelse, begik den i Danmark sædvanlige Feil: over de Fremmedes Bekvemmelighed at glemme sine Egenes, saa behövede Man dog nu kun Taalmodighed til at læse kiedsommelige Böger, og Drift til at lære 139lidt Islandsk, for at blive nogenlunde historisk bekiendt med gamle Nord.

Saaledes stod Sagerne i min Opvæxt, saa *Holbergs Kirke-Historie* var den förste Bog, der gav mig Lyst til at læse, *Suhms* Bog om *Odin* den der, med *Sandvigs Edda*, lærde mig at kiende *Nordens Mythologi*, og det förste Bind af hans *Danmarks Historie* min Indledning til de historiske Old-Sagn, som jeg dog först fandt, ved at falde over *Vedels Saxo*, og dens Folge-Svend fra det *Syttende Aarhundrede*: *Peder Clausens Snorro*, hvorfra Over-Gangen til de *Islandske Sagaer* var ikke blot naturlig, men blev mig nödvendig. Hvormeget videre jeg vilde kommet, uden at have hört *Steffens*, og læst *Oehlenschlägers* Poetiske Skrifter, kan hverken jeg eller Nogen sige, men at begge Dele hörde til, for at jeg kunde komme did, hvor jeg nu staaer, det veed jeg, og da min förste Penne-Pröve om *Nordens Guder* falder mellem *Oehlenschlägers* Poetiske Skrifter og *Nordiske Digte* *Lidt om Sangene i Edda. Minerva 1806., overlades det bedst til de Læsere, der har Lyst, at efterspore mine Gange siden, paa den hverken korte eller rosenströede, men dog ogsaa, efter min Fölelse, hverken kiedsommelige eller betydningsløse Bane, der kun alt for öiensynlig har afpræget sig i mine Skrifter.

Saavidt mueligt at betegne det hele videnskabelige Udbytte, jeg har gjort, seer Man nok, er Hensigten 140med denne Indledning, men för jeg gaaer over til den nærmere Betragtning af vore Old-Sagn, maa jeg foreløbig sige et Par Ord om Mythe-Bögerne.

Da vel det eneste Literær-Historiske, Man skrev paa Island, för den sorte Död, staaer i samme Bind som hvad Man kalder *Snorros Edda*, er det ei saa underligt, at Man knap nok paa Island selv havde et löst Sagn om disse Böger, för de fandtes i det *Syttende Aarhundrede*, og sendtes hid paa Kalve-Skind af de lærde Islændere, *Brynjolf Svennsön* og *Arngrim Johnsön*. De Titler Man har givet dem er altsaa de *tommeste*, Man vel kan tænke sig, og höilig at laste, da de har bidraget meget til at forrykke den eneste rigtige Syns-Punkt, saa aldeles uvedkommende Snak, om *Sæmund Sigfussön* i det Ellefte, og *Snorro Sturlesön* i det Trettende Aarhundrede, blev for det Meste Middel-Punkten i de Undersögelser, der ene skulde dreiet sig om to aldeles anonyme og ubekiendte Skind-Böger paa *Islandsk*, der maatte hjemle sig selv hvad Adkomst de skulde have, til at betragtes som den *Nordiske Mythologies* Kilder.

Naar Man kiender Omstændighederne, studser Man billig ved at see den saakaldte *Snorros Edda* udgivet endnu i det *Syttende Aarhundrede* af *Peder Resen*, og det ei blot paa *Islandsk* og *Latin*, men ogsaa paa *Dansk*, tilligemed *Völuspa*, saa, havde den *Magnæanske Commissjon* traadt i dette prisværdige Fod-Spor, vilde vi havt den saakaldte *141Sæmunds Edda* trykt længe för 1787, da det förste Bind udkom, og hverken maattet vente til 1828 paa det Tredie, eller endnu savne en Udgave af *Snorros Edda*, eller savne *Dansk* i Alt hvad Commissjonen har leveret. Indtil Videre maae vi da endnu nöies med *Resens* Udgave, som er en Sjeldenhed og ufuldstændig, og med den *Svenske* Haand-Udgave ved *Professor Rask*, og, for *Danske* Oversættelser af *Sæmunds Edda*, tye til *Sandvigs* og *Finn Magnussens*, hvilken Sidste er den eneste Fuldstændige, og, som gjort af en Islænder, ei synderlig *Dansk*. Oldskrift-Selskabet, der alt har gjort sig fortjent, af det gamle og ny Norden, ved gode Haand-Udgaver af endeel *Islandske Sagaer*, vilde höilig fortjene vor Tak ved Lignende af begge de saakaldte *Eddaer*, og af *Heimskringla*, med sin Fortsættelse, som det ikke blot er en Skam, men stor Skade, vi savne. Med Oversættelser gjorde saadanne Selskaber bedst i aldrig at befatte sig, da de komme bedst af dem selv, naar Man har en god Text i en let Udgave; og til at give *begge* Dele (thi hidtil var Udgaverne meget for dyre) vilde Selskabet vist finde Understöttelse nok i Norden, naar det paa den ene Side indskrænkede sig til *Texter*, og paa den Anden udvidede sig til *alt Islandsk* fra *Middel-Alderen*: Rub og Stub.

Det er nemlig, som sagt, aldeles nödvendigt, til ret videnskabeligt Brug, at vi faae hele den Old-142Nordiske Literatur, som den er os levnet: *Islandsk* og *Angel-Sachsisk*, paa Prænt, og *Islandsken* er vor Deel af Arbeidet, hvormed, som med *Nordiske* Gadde, *Engelænderne* skal stikkes, til de giöre deres Skyldighed, og hvorpaa de kan see, hvordan det uden Ophold lader sig giöre.

En foreløbig historisk-poetisk Anskuelse er imidlertid ingensteds nödvendigere end ved historisk-poetiske Old-Sagn, hvorpaa den Critiske Historie-Skriver ellers spilder Tid og Flid, ved at stavre i Mörke, eller, hvad end er værre, ved at löbe efter saadanne Lygte-Mænd, som alle luftige Hypotheser i Historien er, og da det har truffet sig saa vel, at baade *Bjowulfs Drape* kom til Danmark, og dens Oversætter kom til Engeland, er jeg omsider blevet istand til at give en *Oversigt*, som jeg er vis paa, skal Ingen vildlede, skiöndt den naturligviis i alle Maader trænger til at stadfæstes, klares og rettes, ved en giennemfört Undersögelse.

Ogsaa her befinder Pennen sig i stor Forlegenhed, og vel i den störst muelige, fordi den er stum, thi her er det ikke blot en Anskuelse, den skulde meddele, men en Anskuelse af *Old-Sagn*, som ikke længer er i Folke-Munde, men kun beskrevne i Bögerne, og som dog maae tænkes ind i Munden igien, för det er mueligt at faae en rigtig Forestilling om dem. Dog, da Læseren baade maa indsee Nödvendigheden heraf, og Umueligheden i, 143med Spidsen af en Pen endogsaa kun at putte ham det mindste opskrevne Sagn i Munden, end sige da Ordet som forklarer dem Alle, vil han sikkert være billig, og i det han föler, hvor haardt det holder, at tænke de Böger borte, Man henter sin Kundskab fra, have mig undskyldt, naar min *Udvikling*,

der nødvendig forudsætter god Övelse i den Konst, især paa Papiret synes lidt *indviklet*.

Bort altsaa, i Tankerne, med alle Böger i Norden, saa der ikke bliver et Blad, uden Böge-Blade, Fod-Blade, Aare-Blade, og, i Hallerne, et dygtig langt og trofast Bord-Blad, som taaler godt at trumfes i med Kæmpe-Næver, og bort med alle Penne, undtagen den gamle, spidse Staal-Pen, der ristede Runer paa Linde-Barken, som slog igiennem, og dyppedes først i det röde Blæk, naar den havde skrevet hvad den vilde, og lagdes til Side!

Ja, vil vi vinde mindste Forstand paa *Old-Sagn*, da maae vi tænke os tilbage i den Tid, da de *virkelig* var *til*, og gik fra *Mund til Mund*, ved Offer-Steder og paa Thinge, i Viking-Stavne og paa Fisker-Baade, i allehaande Sam-Lag, og om Arnen, saa hverken *Poesi* eller *Historie* havde anden Skabning, end den Munden gav dem, eller andre Ene-Mærker, end de saare ubestemte, der beroe paa den Stærkeres Ret.

Naar vi derfor nu, meer end Fem Aarhundreder efterat Folke-Munden hardtad reent forstummede, og 144vel et Aar-Tusinde efterat den gik halv i Staa, skal ordne hvad deraf er opskrevet, da befinde vi os aandelig i samme Tilfælde, som naar vi skulde udskifte et Sogn af Fælles-Skabet, hvor Man ikke alene, fra umindelige Tider, havde plöiet Ager om Ager, og den Rige naturligviis immer plöiet fra den Fattige, men hvor ogsaa By-Markerne löb i hinanden, og hvor Jorde-Bögerne var deels, i Forhold, meget for nye, til at rette sig efter, og deels for gamle, til ikke at være vildsomme og uordenlige paa mange Maader. Forskiellen er kun den, at det her ikke blot gjælder om at giöre Ret og Skiel mellem de store Lods-Eiere, og tage Billighed i Betragtning, men ogsaa at udfinde, hvorledes omtrent det oprindelig har hængt sammen, da det ikke er med Historiens som med Naturens Aar, at hvert har sin egen Höst, som ikke kommer det Andet ved, men de löbe alle sammen til en Colossalk Vaar og Sommer, som skulde give os en tilsvarende Höst. Denne Forskiel giör os imidlertid slet ingen Skade, naar vi blot lære at beregne den, ikke efter Logarithme-Tabeller, men efter den levende Formel vi har i os selv, og efter vor velforstaaede *Egen-Nytte*; thi det kan aabenbar være os det Samme, hvad de gamle Helte hedde, hvad Aar de blev födt, og hvormange Slag de vandt, naar vi kun har Gavnet deraf, ligesom det kan være os det Samme, hvem der gjorde *Völuspá*, naar vi kun forstaae den, kan være os det 145Samme, hvordan Livet var deelt i Old-Tiden, naar vi blot kan tilegne os det.

Dette har nu hverken *Suhm* eller *Sköning* havt mindste Ahnelse om, men indbildt sig, at, skulde Man have nogen Nytte af Old-Sagnene, da maatte Man baade kunne skille Poesien fra Historien, Danmarks, Norges og Sverrigs Historie fra hinanden, oprede de gamle Slægt-Registere, Mand for Mand, udfinde hver Enkelt-Mands Födsels og Döds-Aar, og give Enhver af dem saavel de Bedrifter som det Skuds-Maal, der hörde ham til. De vilde altsaa en aabenbar Umuelighed, og derhos en saadan, som Man aldrig burde ønske, var muelig, da en saadan Udskiftning kun vilde föde evigt Kiævleri mellem Folkene, og mellem de Lærde, til ingen Verdens Nytte, men til megen Skade; thi vi har jo kun enkelte *Brud-Stykker* af vore Old-Sagn opskrevne, som, hvis de ogsaa gjaldt Enkelt-Mænd, er kommet til os i en Forbindelse, for hvis Rigtighed Intet borger, og som vi dog ingen anden kunne give, uden ved at klistre dem sammen, som nogle Avis-Stumper af forskiellige Aar-Gange, hvad vel kan mere Börn, men passer sig kun slet for gamle Folk, og giör dem i det Mindste ikke klogere end de var.

Derimod veed vi, af Menneske-Livets Betragtning i det Hele, at *Indbildnings-Kraft*, *Fölelse* og *Efter-Tanke* skabe trende Tider allevegne, som er kiendelige i ethvert udmærket og nogenlunde fuldstændigt 146Levnets-Löb, saa det kan aldrig feile, at vi i Nordens, saavelsom i Grækenlands, Old-Sagn maae kunne spore en *Gude-Alder*, en *Helte-Tid*, og en Tredie, som Man kalder den *Historiske* eller *Tydelige* fordi den ligger Skrift-Tiden nærmest, og ligner den naturligviis mest; men som Man heller skulde kalde *Arbeids-Tiden*, da det i den gjælder om at arbeide sig op. Denne Inddeling, der, fra Grækernes Dage, har været alle Critiske Historie-Skrivere formelig bekiendt, skal vi blot lade *træde i Kraft*, saa lysner det strax over de to første Tider, som Man derimod kun betegner slet, ved at kalde dem den *Mörke* og den *Fabelagtige*, da et Tids-Rum godt kan være begge Dele, skiöndt Man har Pennen bag Öret og skriver Annaler, som vi see paa Tiden mellem *Saxo* og jeg veed ikke hvem för *Arild Hvitfeld*, medens den Tid er ingenlunde *mörk*, i *Forhold*, der har afpræget sig i saadanne Sagn og Sange, som vi finde i *Eddaerne*, hos *Saxo*, og i *Bjowulfs Drape*. Saaledes veed vi jo ogsaa meget meer om den *Græske Gude-Alder*, da *Kronos* og *Zeus* avlede Börn, og holdt Triumph over Titaner og Giganter, og om *Helte-Tiden*, som de *Homeriske* Digte afbilde, end om den saakaldte *Historiske Tid*: fra Heraklidernes Indfald i Pelopones og den første *Olympiade*, til *Perser-Krigene*, saa den Sidste er aabenbar den *Mörkeste* og mest *Fabelagtige*. Kan vi leve af Aars-Tal, af ordenlige Mands-Navne, Lig-Stene og Grav-Skrifter, Mynt-Præg, 147Skiöder og Forordninger, da har vi nu en saadan Velsignelse af dem, at vi maae være meget nærige, om det kommer os synderlig an paa et tusind Stykker meer eller mindre, og kan vi ikke leve af dem, og kan de ikke give os mindste Forstand paa Livet, da maae de aabenbar af en gruelig Over-Tro ansees for *Guder*, Man ikke kan undvære, men maa med Glæde opoffre Livet for, naar Man skal anvende Livet paa at grave efter dem i Sange og Sagn fra Old-Tiden, og skal finde disse tomme, uden hine Klenodier, hvor guddommeligt et Liv de end afbilde, finde dem *mörke*, hvor skinnende et Lys de end kaste paa Menneske-Banen, og kalde dem med Haan *fabelagtige*, fordi Klæderne ikke er gjort af Kroppen, men efter den.

Med den störste Sikkerhed kan vi da sige, at de Old-Sagn er de ældste, paa hvert Sted, som enten udtrykke det egenlige Gude-Liv, eller sætte Guderne i levende Forbindelse med Jord-Livet, thi det er

Indbildnings-Kraftens Vane, i sin Regierings-Tid, og andre Kræfter kan ligesaa lidt gjøre den det efter, uden at gribes i Fuskeriet, som en Verse-Mager kan give sine Hænders Arbeide skuffende Lighed med en Hoved-Skjalds Værk, om han end stjæler som en Ravn, og efterligner møisommelig et ophøiet Mönster, som Virgil Homer. I disse Old-Sagn, de være nu kommet til os i hvilkensomhelst Form, vil Poesien, eller rettere Prophetien (thi om Konst kan her ei være Talen), være 148det Overveieende, thi det er *Aanden*, der enten blot antager menneskelig Skikkelse, for i Mag at betragte sig selv, eller optager dog kun Begivenheder, for at speile sig i dem, saa den eneste Udskiftning Man her skal beflitte sig paa, er at skille disse Sagn fra Resten, som den store *Alminding*, der er Fælles-Gods for hele Gude-Folket, eller alle Aandens Under-Saatter. I Norden, og sagtens overalt, vil *Asa-Maal* være det rette Fælles-Navn paa disse Sagn, der udtrykke baade det indvortes og udvortes Folke-Liv i det Store, og udgjör hos os Bullen af *Ygdrasil*, der vel har tre hemmelige Rödder, som kundgjör sig i Grenene, men har selv saagodtsom ingen historisk kiendelige Af delinger. Jeg siger med Flid *historisk kiendelige*, eller *tydelige*, thi vi maae huske, at Nord-Boen hörer slet ikke til de egenlige Phantasi-Folk, og hans Gude-Alder derfor ikke heller til *Menneske-Slægstens Old-Tid*, saa selv vor höieste Poesi er hvad vi, i Mangel af et bedre Ord, maae kalde historisk, vor Phantasi i sin höieste Flugt bliver i *Grunden* dog ved Jorden, eller rettere ved Havet, som *Sleipner*; vore Guder er kun Kalve mod den förstefödte Oxe, Kalve af *Koen Ödhumble*. I *Grunden* svarer derfor vor Gude-Alder mest til Grækernes Helte-Tid, som *Thor* til *Herakles*, og det er kun *forholdsviis* han svarer til *Poseidon*, hvoraf igjen følger, at vore Guder, ligesom Grækernes Helte, lade sig betragte som *Folke-Repræsentanter*, der vel have en viddudstrakt Fuld-Magt, men kun fordi Folket, som 149valgte dem, igjen var Menneske-Slægstens Repræsentant paa *Middel-Alderens Stor-Thing*.

Da *Fölgen* imidlertid *forholdsviis* altid bliver den samme, maae vi ogsaa i vore Sagn kunne spore en *Helte-Tid*, hvori Slægterne træde kiendelig ud fra hinanden, Guderne staae i Bag-*Grunden*, og synes hardtad forsvundne, medens Fölelsens modsatte Poler, Elskov og Kamp-Lyst, tiltrække hinanden, og danne *Middel-Punkten*, hvorom Alting dreier sig. Forskiellen vil i Norden blot være, at Fölelsen, som *her* ret er i sit *Element*, vil træde stærkere altsaa mere indtagende frem, end andensteds, at Guderne, som her i *Grunden* er Elskovs-Börn, altsaa Kiæle-Dægger, vil ikke blive glemte men kun forkiælede, svage og egensindige, og endelig, at *Begivenhederne* vil være langt sandfærdigere; men endnu i disse Sagn at ville pille Enkelt-Mænd og Aa-Steder ud, er spildt Uleilighed, som *Stærk-Odders* Partering, og Plöiningen efter Bjelkerne af Signes Jomfrubur, til Overflödighed har beviist. Denne Part af Old-Sagn kan vi allevegne med et godt Nordisk Navn kalde *Bjarke-Maal*, thi det betegner historisk hvad det skal, og var i gamle Nord ingenlunde Navnet paa en enkelt Vise, men paa et heelt Slags, som vi kan see af *Skalda*.

Bagefter kommer tyndt Öl, og saaledes er det med de sidste Old-Sagn allevegne, poetisk betragtet, thi det er *Plutos* Tid, som vi nok huske, saa der 150maa et Giftermaal til, naar Poesien skal blive stort Andet end Flitter-Stads, og Sagnet mere end et magert Slægt-Register, og en tör Navne-Række; men i alt Fald er denne Tids Sagn kiendelige derpaa, at *Enkelt-Manden* er fremtrædende, lever ikke længer og gjör ikke meer, end der var mueligt, naar Man begyndte i Tide, fik Lov at leve sin Alder ud, og havde Lykken med sig, saa alle *Begivenhederne* udgjör en Hæders-Krands om hans Tinding, som Man strax seer, enten Man betragter Sagnet om *Lykurg* eller om *Regner Lodbrog*. Denne Part af Old-Sagnene vil jeg kalde *Krage-Maal*, ikke blot fordi *Regner Lodbrogs* Döds-Sang hedder saa, fordi det er et passende Ord-Sprog, at *Kragen* raaber immer paa *sit eget Navn*, og fordi de fleste *Draper* fra denne Tid er hos os ret egenlig hvad vi kalde et *Krage-Maal*, Man har værre ved at forstaae end det er værd; men tillige fordi *Krage*, som i *Rolvs* Tilnavn, ogsaa betyder en Trappe til Höie-Lofte, saa *Krage-Maal* kan godt betegne *Konst-Poesien* i sin *Barndom*, der aldrig i det Höieste er meer end en virkelig gradus ad Parnassum, og kommer ikke vidt, för den faaer *boglig Konst* til Hjelp.

Maatte vi nu end nöies med denne Oplysning om vore Old-Sagn, da skiönner jeg ikke rettere, end at vi kunde have fuld poetisk Nytte af dem, og vidste hvordan Critiken med Fordeel skulde öve sig paa dem, men det gaaer med Oplysning, som 151med Alt hvad Man synes godt om, at jo meer Man har, des mere vil Man have, og da det nu er saa iöinefaldende, at *Harald Haarfagers* Skjalde var ikke den Moders Börn, der sang for Aserne om *Balder* og *Ragnaroke*, saa det rungede i Valhal, og lader sig paa en Maade höre endnu, saa har jeg i det Mindste ikke kunnet helme, för jeg fik opsporet, hvor *Asa-Maal* og *Bjarke-Maal* dog nærmest havde hjemme.

Hvor nemlig *Asa-Maal* i *Grunden* har hjemme, andensteds end i Hjerter-Dybet, hvoraf Svanen der kvad det, opsvang sig, det maa Læseren ikke spørge *mig* om, for det veed jeg ikke endnu, og faaer kanskee aldrig at vide; men hvor *de Nordiske Old-Sagn*, jeg kalder saa, med *Norne-Kvadet* (*Völuspa*) i Spidsen, nærmest har hjemme, det kan jeg see, thi det er aabenbar hos *Bjowulfs-Drापens*, *Kædmöns* og *Shakspears* Fædre, som Nordens mest poetiske, eller prophetiske Stamme, og först da jeg kom efter det, begyndte jeg at hitte Rede i vore Old-Sagn.

Er nemlig *Asa-Maalet* *Angul-Dansk*, og *Krage-Maalet* unægtelig *Norsk*, da er *Bjarke-Maalet*, imellem Begge, nödvendig *Gothisk*, og det kan jeg see, slaaer lige til, thi Man behöver blot at huske, at *Stærk-Odder* er en *Gothe*, og er *Skjald* saavel som *Kæmpe*, og at lægge hans *trehundrede Aar* til 450, da Anglerne begyndte at slaae Haanden af os, saa er vi forbi *Braavalle-Slaget*, hvor *Odin* forklædt kiörer 152Harald Hildetän til Hel, og hvor *Nordmanden* tager fat med *Regner Lodbrog*. Det er nemlig ikke blot de Normanniske

Udflugter, der begynde med hans Søn, som seirede ved Braavalle, men med Regners Döds-Sang begynder ogsaa den Norsk-Islandske Drape-Række, og med hans *Saga* ligeledes den historiske Saga-Række, saa det er klart, at *Brage hin Gamle*, hvem Islænderne tilskrive *Regners-Drapen*, og alt Krage-Maal för Harald Haarfagers Tid, fik netop Munden op, da *Stærk-Odder* beed i Græsset, og for Löiers Skyld lade derfor Islænderne dem endog *personlig* mödes, ved den Svenske Kong *Eisten Beljas* Hof, som Smagens Sæde i Regner Lodbrogs Dage.

Hvor Alt hvad Man ikke selv har gjort, slaar saa lige til, er det ingen Ære at udfinde Sammenhængen, men kun Skam at have overseet den, og skiöndt *Brage hin Gamle* er en *Mythisk* Person, saa har Man dog neppe myntet det *Asa-Navn* til ham, men det har truffet sig, at den störste Norske Digter, der skulde prøve sin Konst paa at opvække *Guderne*, har været kaldt op efter *Asa-Brage*, hans afdöde Stam-Fader, og da ingen Skjald er blevet navnkundig mellem ham og *Thjo dolf* fra *Hvine*, har han, der sikkert ogsaa gjorde Broder-Parten, faaet Skyld for Alt.

Vil Man ellers giöre Historisk Pröve paa Stykket, med de sidste Tre Aarhundreder, som udgiör en Cyklus, der til det Brug er Guld værd, da skal 153Man see, det slaar ogsaa til der; thi *Danmark* er ovenpaa det i det *Sextende* Aarhundrede, men i det *Syttende* spiller *Gothern* Mester, og det ikke blot i Marken, men ogsaa i Skiön paa Nordens Old-Sager, som Udgaven af *Heimskringla* og de mangfoldige Islandske Romaner med *Svensk* Oversættelse beviser, og med det *Attende* Aarhundrede vaagner *Nordmanden*, saa *Holberg* tager paa en Maade *Brage hin Gamle* ved Haanden, og det er især for Holbergs Skyld jeg ikke tör slaae *Brage* i *Mythisk* Hartkorn. Dog er det ogsaa tildeels, fordi jeg forleden fik en kiærlig Advarsel om, at Man kan ligesaavel forlöbe sig ved at giöre skikkelige Folk til Myther, som Man kan forgribe sig paa at giöre Myther til skikkelige Folk; thi hvem skulde nu tænke Andet, end at naar Hr. *Haab* kom til en Billed-Hugger i et *fortvivlet* Öieblik, og bestilte en *Jason* med *Gylden-Skindet*, som han gav *Forskud* paa, men fik dog först efter femogtyve Aars Forlöb, tilligemed et Billed af ham selv og gode Frue, hvem skulde tænke Andet, siger jeg, end at den Hr. *Haab* var vel en meget god Ting, men Pokker ikke en skikkelig Mand, som vi og vore Lige, og see, det var jo dog Sir Thomas *Hope*; thi at vi neppe vilde været saa skikkelige som han imod vor dengang kun lidt beröimte Lands-Mand, er en Indvending, jeg ikke venter af Læseren, og som desuden ikke kommer Sagen ved, der jo kun er, at den Mand, der fattede det store *Haab* om *Thorvaldsen*, og kom 154til ham som en Haabets Engel, han traf til at have Navn, og kom til at bie derefter.

Regner Lodbrog og hans Drape-Smed, *Brage den Gamle*, anseer jeg altsaa for de *förste sikre Personer* i Nordens Old-Sagn, men ligesom de i mine Öine netop derved blive forholdsviis ubetydelige Personer, uden poetisk Fylde, saaledes er ogsaa Tids-Rummet fra Braavalle-Slaget til Svolder-Slaget det Mörkeste og Fabelagtigste i vor Old-Historie, netop fordi vi aabenbar har med *Enkelt-Mænd* at giöre, men kan hverken faae Sagnene om dem til at hænge ordenlig sammen, eller adskille deres virkelige Hændelser og Bedrifter, fra dem der blot tillægges dem for Löiers Skyld, eller for at afrunde Drapen og Levnets-Löbet. Vel har vi det bedre i Norden end andensteds, fordi vor afgjorte historiske Retning har forebygget saadanne Gab i vore Old-Sagn, som der er i de Græske: mellem den Trojanske Krig og *Lykurg*, og atter mellem ham og *Solon*, og det maa indgyde os mere Tillid til de Norsk-Islandske Skjalde og Saga-Mænd, end Man ellers tör skiænke saadanne Fortællere og Sangere, der har til Hensigt at more Selskabet, og reise paa deres Handværk, men vi giör os kun latterlige, ved at lukke Öiet for deres Bröst, og hvordan det har hængt sammen med deres Kundskab om fremmede Lande, kan vi slutte af hvad de veed, eller rettere *ikke* veed, om *Norge för* Harald Haarfagers Tid. Det 155var *Ludvig Holbergs* Fædre baade i *Poesien* og *Historien*, skal vi huske, og dermed er baade deres stærke og svage Side betegnet; thi næsten uden Undtagelse er *Vittighed* det eneste Poetiske hos dem, og deres Sagn er morsomme, men upaalidelige, saa vor Brouten af saadanne Skjalde, og vor Trods paa saadanne Hjemmels-Mænd i den Critiske Historie, har Tydskerne kun havt al for megen Ret til at spase med.

Der er imidlertid een mærkelig poetisk, og en endnu mærkværdigere historisk Undtagelse, *Eivind Skalde-Spilder*, nemlig, og *Island*.

Eivind staaer nemlig ene mellem de gamle Norske Skjalde, ligesom *Nordahl Brun* mellem de Nye, thi skiöndt de aabenbar höre til samme *Art* som de Andre, hæve de sig dog saa höit over dem, som den *lynende Vittighed* staaer over den *spillende*, og *Hakonar-Maal* betegner derfor et *poetisk* Stade, hvortil ikke Konsten trappeviis förde, men hvorpaa en enkelt Genius opsvang sig, som Lyset blusser op endnu engang, för det slukkes; thi *Eivinds* Sang paa *Hakon Adelsteens* Gravhöi er ikke blot det *sidste* Kvad i Old-Nordisk *Aand*, men er det Eneste i lang Tid, og skyldes ventelig den fornyede *aandelige* Forbindelse mellem Engeland og vort Norden, som *Adelstens-Fostre* levende udtrykker.

Denne Forbindelse, ogsaa et Gifter-Maal, efter Tidens Leilighed, mellem Pluto og Persephone, blev af Universal-Historisk Vittighed, fordi det ikke blot 156var den Old-Nordiske Poesi, der nu igjen kom til at virke i Hjemmet, men ogsaa *Christendommen*, som *Nordens Aand* hos Anglerne havde stræbt at tilegne sig, og anstrængede nu al sin Kraft for at ære og udbrede. Hvorledes Følgerne heraf har udstrakt sig giennem et Aar-Tusinde, til vore Dage, saae vi nys, men hvorledes den *Christelige Anskuelse* (thi egenlig Christen Tro var det ikke) og den Angel-Sachsiske Skrift virkede paa Norden, lærer *Islands Historie*, som, for Tids-Rummet fra Harald Haarfager til Hakon den Gamles Död, *aandelig* indslutter *Norges* i sig.

Island, seer Man nok, var egenlig et *aandeligt Jomsborg*, stiftet i Fortvivelse, for, om mueligt, at bevare den Old-Nordiske Kraft og Frihed, og tilbagekalde de svundne Tider i al deres Glands, altsaa et *Dramatisk Selskab* i det Store, der virkelig vilde opføre Gude-Alderen og Helte-Tiden, baade fra den Comiske og den Tragiske Syns-Punkt, og skiøndt saadanne Planer er alt for udsvævende til at kunne lykkes i Grunden, saa er Feil-Trinet dog saa stort, at Ingen kan nægte, det jo var et *Kæmpe-Skridt*, og det faldt saa naturligt, at vi maa indsee, det, efter Nordens historiske Natur og Omstændigheder, var uundgaaeligt. *Islands mageløse Historie* er hidtil kun behandlet af upoetiske *Islændere*, med Over-Tro paa Skjalde og Saga-Mænd, af deres Discipler, som svor paa Mesterens Ord, og af ligesaa upoetiske Tydskere, der Intet kiendte til Sagen, saa Alting 157ligger her endnu i det gamle Chaos, men naar Man lærer at betragte *Are Frodes* og *Jord-Bogens* (Landnama-Sagas) Efterretninger om Landets Bebyggelse for hvad de er: løse upaalidelige Sagn, først opskrevne i *Sigurd Jorsalafars* og hans Eftermænds Dage, og lærer at skielne mellem det jammerlige Skjaldskab og den ypperlige Saga-Skrift, da vil der ikke mellem Kyndige være to Meninger om, at *Islands Historie* fortjener ret tilbunds at studeres, baade af Critiske og af Folkelige Historie-Skrivere.

Her maa jeg imidlertid forudsætte som afgjort, at *Island* vel mest er bebygget med Nordmænd, fordi Norge i det Hele var den Normanniske Udvandrings Middel-Punkt, men at der dog dannede sig et lille nyt Folk, som Udflyttere fra Norden i det Hele, og at de ogsaa har deres Mythiske Tid, som Man feiler meget i at tage for reen-historisk, hvor ordenlig saa end naturligviis *Lodderne* er *udskiftede* og Skiellet sat mellem Mand og Mand. Det var først i det *Tolvte* Aarhundrede, som de selv melde, at *Thorodd Rune-Mester* og *Are Frode*, efter Angel-Sachsernes Exempel, ordnede Bogstaverne til at skrive *Islandsk* med*See Skalda. S. 274. 75.; sin mundtlige Saga-Hjemmel kunde *Are* ikke føre længer tilbage, end til *Hakon Jarls* Tid paa *Lade*, og *Snorro* har aabenbar ikke vidst *ordenlig* Beskeed om *Norge* förend under *Hellig-Olav*, saa 158Resten skal vi kun tage for, hvad vi af *indvortes Mærker* kan see, det er.

Det gjør mig ondt, at det skal see saa tvetydigt ud paa Papiret med min *Lov-Tale* over den Islandske Literatur; men det lader sig nu engang ikke undgaae, da jeg umuelig baade kan see den rette Sammenhæng, og være blind Lovtaler, umelig for Menneske-Historiens Skyld kan *saaledes* skatte og *beundre* *Island*, at jeg glemde Hensigten over Midlet. De lærde *Islændere* have ingenlunde været ene, enten om Aands-Mangelen eller den snevre Forkiærlighed for deres egne *Æg*, vi have ærlig deelt Begge med dem, men det var Skade for os paa begge Sider, ja, for Nordens og for hele Menneskehedens Historie, derfor maa det beklages, og fremfor Alt blive bedre med os.

I Övrigt er jeg vis paa, at Skjaldene fra *Thjodolf* til *Snorro* skal, mellem Folk med poetisk Skiön, ei finde en billigere Vurderings-Mand end mig; thi jeg har med Flid, og tit med Möie, stræbt at finde og fremhæve hvert Glimt af Aand, og hver Gnist af Fölelse, hos *Hornklove* og *Guttorm Sindre*, *Glum* og *Eiulf* og *Halfred*, *Berse* og *Sighvat*, og hvad de Mange hedde, og jeg priser baade dem og Norden for, at Man, naar galt skulde være, heller i *Femhundrede* Aar vilde höre og føre maadelige Kvad, end slet ingen, og jeg lægger til: hvad maa det ikke dog have været en ypperlig Harpe, hvis Efter-159Klang kunde forplante sig giennem et halvt Aar-Tusinde, og hvor maa Man ikke i Norden have elsket de Blomster, hvoraf de visne Blade ei blot holdtes saaledes i Hævd, men syndes endog at dufte södt! Der var nemlig, som vi udtrykkelig höre af *Halfred Vanraad-Skjald*, da han skulde döbes, en dunkel Fölelse deraf i Norden, at *Aserne* baade kunde og skulde, Christendommen uskadt, blive ved at leve *poetisk* i en priselig Ihukommelse, som Skjaldskabets Stam-Fædre, og hvad der gjorde det mueligt, at Man kunde skuffe sig selv med Vinter-Giækkene og det forstenede Billed-Sprog, det var de historiske Old-Sagn, der, saalænge de levende forplantedes, bar Draperne eller Aandens Lig-Kister, ligesom de *Danske* bar *Frodes* om Land.

Som *Saga-Mænd* var det altsaa, Skjaldene virkede for *Aanden*, og Sagaerne i *Skjaldenes Mund* er det *Islandske Drama*, der vel, med deres Kvad til Chor, kun stikker daarlig af mod det *Atheniensiske*, hvortil det i Udviklings-Rækken svarer, men gjorde dog Nordens Aand langt væsenligere Tjenester, end Athenen gjorde den Græske, fordi hos os smeltede *Digter* og *Skuespiller* sammen, hvad Man let vil indsee gjorde det Hele anderledes naturligt og levende, varigt og virksomt.

Fra denne aands-historiske Syns-Punkt fristes Man til at ønske hele det Saga-Bibliothek, de gamle *Islændere* har efterladt os, langt borte, da det er 160klart, at Sagnene gik ud af Munden, alt som de fördes i *Pennen*, der altid er en Mistelteen for det levende Ord; thi naar Sagaerne kunde levet i Munden blot *to* Aarhundreder længer, vilde vi vundet *tre* videnskabelige Aarhundreder i Nordens Aand, som vi nu har tabt, mens vi trælledede for Roms Meen-Vætte; men al saadan *Bag-Snak* er i Grunden Vrævl; thi Skjalde og Saga-Mænd især leve gierne saalænge de kan, og skrive ikke deres Testament, för de föle, det er paa Tiden at skiænke bort, hvad de hverken vil tage med dem i Graven, eller kan taale, skal ödelægges. At det er i *Glemme-Bogen* de skrive Ordet, falder dem ikke ind, saa de er altid den blinde *Höder*, som skiöd til Balder for at ære ham, og vel er det, thi hvad der begravnes i Luften, kommer aldrig igien, men hvad der begravnes i Böger, kan dog, under heldige Omstændigheder, paa en Maade opstaae, og giöre meget Gavn, især naar det begravnes saa heelt og holdent, som Ordet i de *Islandske* Sagaer. Det er nemlig ikke Böger som andre Böger, men, efter *Bogen*, som ingen Anden taaler Sammenligning med, de Ypperste paa Jorden, thi de er gjort i Munden og kun fört i *Pennen*, og, alt Andet fraregnet, var det den eneste muelige Maade, hvorpaa vi kunde faae en Nordisk *Prosa med Aand* i det *Tolvte* og *Trettende* Aarhundrede, da Erfaring har lært, der vil Andet til, end de gamle *Islændere* havde, for 161paa fri Haand at føre en prosaisk naturlig og klar, fyndig og

malerisk Stil. Nu derimod, da Saga-Manden vel endog sædvanlig, som *Snorro*, kun skrev med Andres Fingre, og fristedes da slet ikke til at lade Pennen raade for Munden, nu fik vi et Islandsk Saga-Bibliothek, som det ikke blot er en Fornöielse at læse, men som det i alle Aandens Tider vil være Historie-Skrivernes Tarv og Trang at studere. For nu kun at nævne det Ypperste, der, tilligemed *Genesis*, vil blive heelt og holdent indlemmet i Universal-Historien, maa jeg pege paa *Hellig-Olavs Saga* i *Heimskringla*, som et Nordisk Natur-Produkt i den dramatiserede Historie, der vil staae som et Mønster for Kunstneren, til Verdens Ende, og aldrig naaes, deels fordi *Enkelt-Mandens* Liv ikke mere har det *episke* og *idylliske* Præg, vi da ei heller kan give dets *sandfærdige* Beskrivelse, og deels fordi Islænderne havde deres Styrke i at opfatte og afbilde dette Præg, da det netop var Kiærlighed *dertil*, som befolkede Island, og forlængede vel ikke Livets men dog *Efter-Skinnets* Dage gennem Fem Aarhundreder. Man vil vel sige, at den historiske Ære var dyrekiøbt, men den sande Ære er aldrig let tilfals, og at opoffre Livet i Aandens Tjeneste, det er netop Menneskets Ære, derfor vil Islændernes, saavel som de gamle Heltes, være udödelig, og herom mindes vi paa en overraskende Maade, ved, midt i Skalda, mellem de dödeste Vers, fra den poetiske 162Skygge-Tid, at höre *Kæmpevise-Tonen*, som var den levende Fortsættelse af det gamle Harpe-Slag, der maa have behövet Skjalde-Kvadene og Sagamænds-Talerne for at udvikle sig, siden den netop var færdig til at aflöse dem, da de forstummede.*See Skalda. S. 266. Þiggja kná með gulli glöð Gotna-ferð at ræsi mjöð Drecka lætr hann sveit at sín Silfri skenkt it fagra vin.. Hvorledes ellers Kæmpe-Visen undfangedes og födtes i Norden, er mig endnu en Hemmelighed, som det, baade for Poesiens og Historiens Skyld, skal glæde mig særdeles at oplyses bedre om end hidindtil. Kun det veed jeg, at *Gothisk* er den, hvad enten den saa er udsprunget hos vore kværsiddende *Vest-Gother*, eller kommet til os fra de Udvandrede, vel ikke med *Beengerd*, den bedske Blomme, men fra *Nordhumberland*, hvor *Regner Lodbrogs* Sønner stiftede Riget, og hvor de *Engelske* Kæmpe-Viser, som ligne, og tildeels poetisk overstemme Vores, aabenbar har hjemme. Normanniske er de i det Mindste ikke, thi det er, som *Wace* og *Meer* har bevist, kun den *Rim-Krönike*, Norge gik Glip af, skiönt *Thjodolf*, saa at sige, havde lovet den i *Ynglinge-Tal*, der aabenbar er Forspillet til noget Sligt.*Naar Man seer, hvad *Biskop Vilhelm* i Roeskilde har at betyde, maa Man vel tænke, at i Knud den Stores Tid kom sikkert flere *Engelskmænd* end han til Danmark, og at fra dem nedstamme vore Kæmpe-Viser, som Man allerede sporer hos *Saxo* i Sagnene om *Biskop Vilhelms Död* og om *Aslak Stavnbo*..

163Dog, dette kun i Forbigaaende, thi Mythe-Bögerne, hvoraf vi have al vor Kundskab om det Old-Nordiske Billed-Sprog, maae vi ingenlunde glemme, og at jeg holder dem höit i Ære, skiönt jeg idelig maa indskiærpe, at de er *steendöde*, maa jeg forudsætte som en afgjort Sag, skiönt Læseren, som er vant til anderledes Lovtaler over Prænt paa Klude-Papir, end sige da over Penne-Strög paa Kalve-Skind, meget let kan synes jeg bagtaler dem, og undre sig over, at *Bögerne* ikke *selv* tage til Gienmæle, hvad de ogsaa sikkert gjorde, hvis de virkelig var Giemmere af det *levende Ord*.

Den ypperste *Mythe-Bog* er nu, uden Sammenligning, den, de Lærde har givet det gale Navn, og kaldt *Sæmunds Edda*, men som jeg her vil kalde *Glemme-Bogen*, da det dog i det Mindste er et Navn, Man kan give Grunde for, og som ikke sætter Læseren paa Vild-Spor. Naar nu Læseren först i Tankerne har revet Titel-Bladet af Bogen, skal jeg bede ham at giöre det Samme ved *Bindet*, saa Bladene kan komme ud af det unaturlige Forhold, Bog-Binderen har sat dem i, som om han kunde faae Vers til at hænge sammen, der kom flyvende hver fra sin Side, og mödtes i alt Fald kun paa Papiret, som de Döde mödes i Gravene, hvad Man nok veed, selv paa vore Kirke-Gaarde, ingenlunde forudsætter aandeligt Broderskab mellem dem Alle. Paa disse löse Blade finde vi nu endeel Old-Nordiske 164Vers opskrevne, som vi strax see, er hverken gjort i een og samme Mund, eller paa een Tid, saa det er *ene* og *alene* deres indvortes Beskaffenhed, der kan veilede os til Andet end luftige Giætninger om deres Oprindelse og indbyrdes Forhold; thi da der er flere Sange i den ene Opskrift end i den Anden, see vi, at *Samlingen* er, menneskelig talt, aldeles tilfældig.

Paa den saakaldte *Soel-Sang* nær, er imidlertid alle Kvadene hedenske, og aabenbar ældre end *Harald Haarfager*, hvorom Man da ogsaa nu er saa enig i Norden, at det her kun var Tids-Spilde at indskiærpe det, skiönt det vil være baade en videnskabelig Pligt og Fornöielse at bevise det, ved Sammenligning med de Brud-Stykker vi har af *Thjodolfs Höstgilde*, og andre mindre mythiske end *mythologiske* Digte; men det maa da skee med historisk Aand, og uden at ændse de *Tydske* Indvendinger, der, ligesaa uhistoriske som aandlöse, kun due til at lee ad.

At nu igjen, *Völuspa*, eller *Norne-Kvadet*, baade er ældst, og i alle Maader mellem Sangene, som *Odin* mellem *Aser*, *Brage* mellem *Skjalde*, og *Sleipner* mellem *Heste*, uden Med-Beiler, det er vi ogsaa blevet enige om, saa det vil neppe stöde Nogen blandt os, at jeg kalder det et magelöst Udkast til et *Universal-Historisk* Epos i den Gothiske Smag, eller, hvad i min Mund siger det Samme, det My¹⁶⁵thiske Frö-Skib (Skibbladner), der, ordenlig sammenlagt, kunde puttes i en Vest-Lomme, men dog ogsaa, ordenlig udfoldet, bære alle *Aserne* over Verdens-Havet. Om Konst, som en *vitterlig* Sag, kan her naturligviis ei være Talen, og selv *Rim-Stavene* er ei i den bedste Orden, men hvor det gælder om *Myther* i deres Reenhed, maae vi netop önske Konsten, selv den allerbedste, langt borte, saa vi skulde ikke bytte *Norne-Kvadet* bort for ti Iliader og Odysseer, af den simple Grund, at i Hoved-Smykker er, som Guld-Smedene selv sige, *Guldet* det *Mindste*, saa Konsten er Hoved-Sagen; men til at tage og give ud af er naturligviis *Guldet* Hoved-Sagen, saa der er det Raa netop det Pure, og de störste Klumper de bedste, som vor Poetiske Guld-Smed ogsaa strax anmærkede, saasnart han kastede Öie paa Nordens Myther, og sammenlignede dem med de Græske.*Det er naturligviis *Oehenschläger* jeg mener, som, ved at pege paa *Danneligheden* i vore Myther, gjorde selv gamle *Baden*

bange for at kalde dem *raae*. Dog, ikke blot fordi, hvor der er saadanne Guld-Klumper, komme nok Smede, naar Man kun giver Tid, ikke blot derfor er Mytherne bedst i deres raa Skikkelse, men ogsaa fordi kun i den er det, Folke-Aanden levende udtrykker og kiendelig speiler sig, saa, uden noget Sligt som *Völuspa*, var vi vel aldrig kommet til at see, det var i Norden, den Universal-Historiske Kamp-Anskuelse 166 havde sit Billed-Sprog. Meer vil jeg her ikke sige om *Völuspa* Indhold, thi at det gaaer fra *Tidens Födse* prophetisk til Gienfödelsen paa *hin Side* Ragnaroke, veed Man vel; at hvad der vover at omfatte hele Tiden i Grunden ei kan savne en naturlig men kæmpemæssig Form og Sammenhæng, indsees let, og Aanden lider ikke godt, at selv gode Venner röre ved dens Öie-Steen, der ikke er gjort til at skille ad, men til at see med.

Om Oprindelsen lader sig historisk kun sige, at Kvadet nödvendig er udsprunget af den störste Nordiske Digers Hjerne, som brugte Rim-Staffe, og altsaa paa samme Trin hos os, som de *Homeriske* Digte hos Grækerne, og da ventelig hos *Anglerne efter* Udvandringen, ligesom hine hos de *Asiatiske* Græker. Dette er saa langt fra at være en *lös* Gætning, at den allerede nu lader sig understötte med videnskabelige Grunde, der skal Meget, som vi ikke veed endnu, til at rokke; thi vel kunde Kvadet enten tænkes gjort för Udvandringen, eller kort efter af en *Hjarne*, vi beholdt, men det kan neppe tænkes husket i Norden Syv Aarhundreder, uden at kunne spores, og endnu mindre kunde Man da forklare sig de *Angel-Sachsiske* Spor i Sproget, da derimod Alt er i sin Orden, naar Man tænker sig det gjort övre paa Öen, der opskrevet, og siden, da Islænderne fik Pennen i Haanden, oversat, men kun paa Papiret.

167 Om *Grimners* og *Vafthrudners Maal* kan jeg fatte mig kort, thi, skiönt de höre til *Asa-Maalet*, er altsaa ældgamle, og umistelige för Billed-Sproget, kan jeg dog ikke give deres *Forfattere* et bedre poetisk Skuds-Maal, end at den Ene (*Grimner*) havde været *Brænde-Hugger* i *Asgaard*, og havde derfor, da han blev gammel, för Skik at prale af sit nöie Bekiendtskab med Hoffet, lige indtil Kiökken-Sedlen i Valhald, og den Anden (*Vafthrudner*) var en *Kieldermand* sammesteds, hos hvem Tjenerskabet sögte, og som begiærlig snappede op, hvad de havde snappet op bag Herskabets Stole, og piinde hinanden med ved Kruset. I Övrigt er det formodenlig ogsaa *Engelsk* Arbeide, deels af ovenmeldte Grunde, og deels fordi Man nyelig har fundet et *Vidsids-Maal* i Exeter-Bogen, der ganske er af samme Tönde, skiönt det, som vi siden skal see, ikke egentlig angaaer *Aserne* men kun deres *Skaber*. *Dette mærkelige Kvad er, under Navnet "The Traveller" trykt, skiönt maadelig, i Conybear's Illustrations of Anglo-Saxon Poetry. 1826..

Om *Alsvins-Maal* kan jeg hardtad kun sige, at det er gjort i samme Kar, som de Forrige, det vil sige, i en Mund, der ingen anden Form ændsede, end den der fremkommer af sig selv, naar Man lukker Munden op, siger hvad der falder En ind, snakker saalænge Man har Lyst, og holder saa op; thi Indholden, som skulde give den nærmere 168 Oplysning, forstaaer jeg saa godt som Intet af, og gider knap tænkt derpaa, især da jeg af *Skalda* seer, at den trykte Text er upaalidelig, og at det ventelig kun er et Brud-Stykke af et langt Register til Nordens Billed-Bog. *I *Skalda* S. 180 citeres nemlig *Alsvins-Maal* för Vers, som nu ikke findes deri, og, kan det end være en af de mange Citations-Feil i Verden, saa kan det dog ikke være Tilfældet S. 188, hvor et Vers anföres, som vi ogsaa har (St. 30), men forvansket, skiönt Man ved Udgivelsen ei har lagt Mærke dertil..

Vegtams-Kvide, *Thryms-Kvide* og *Hymers-Kvide*, hentyde allerede ved det *Kvide-Navn* paa en anden Mund end *Maalene*, og her er tillige en vel naturlig og simpel, men dog ordenlig Form, som af Episoder i Gude-Livets Epos, der udmale hver en enkelt Mythe, og de höre altsaa til *Bjarke-Maalet*, hvor de end för Resten har hjemme.

Det Samme er Tilfældet med *Skirners Reise*, kun er Formen langt blödere, Stilen mere blomstrende, og i det Hele Kvinde-Fölelsen det Herskende, saa det Kvad er klarlig fra Signe-Tiden, og da Anglerne, siden de blev *andre Kvinders* Mænd, ei har givet Kvinde-Kiærlighed synderligt Rum, enten i Poesi eller i Aandens Verden overhovedet, maatte Man vel tænke at den Vise havde vi dog selv gjort, men den har dog *forholdsviis* saamegen Aand og saalidt Fölelse, at jeg maa give Angul Skylden, og der er desuden Ord i den, han ikke godt kan gaae fra.

169 *Hyndlas Sang*, som ogsaa, meget uforskyldt, skal være kaldt den *stakkede Völuspa*, er Gude-Slægternes Arve-Tal, indflettet i en Samtale mellem *Freye* og en *Trold-Hex*, som her er den klogeste, og saadanne *kloge Koner* föde, som Erfaring lærer, immer de *kloge Mænd*, der lee baade ad Guder og Hexe, og desuden skifter Man dog ikke gerne Arv efter Nogen, för de enten ere döde, eller formodes dog at ligge med Döden paa Læberne. *Freye behövede* derfor ei engang at fortælle os, det var i et Slags *Ragna-Roke*, hun lærde Seid af Hexe, eller rose af de blodige Offere hun fik, thi ogsaa uden *Snorros* Beretning, at den *Upsalske Freye* overlevede alle *Tempel-Guderne*, vilde vi fra det attende Aarhundrede godt vide, at *det* gaaer ligesaa naturlig til, som at *Romanen* overlever *Poesien*. Da nu endelig ogsaa baade *Harald Hildetan*, og flere af *Braavals* Kæmper, er kommet med paa Listen, kan vi hverken tvivle om, hvor vi er, eller tænke, der kom meer om Guderne af den Mund; thi det er aabenbar *Bjarkemaalets Slutning*, ved Offer-Stedet, ligesom *Stærk-Odders Svane-Sang* er det i *Borge-Stuen*.

Odins Höisang eller *Havamaal* er vel i ingen Henseende synderlig Mythisk, men som den förste Nordiske Lovtale over Forstanden, og en ret taalelig Pröve derpaa, er den höist mærkelig i den Nordiske Cultur-Historie, ja, er ret egentlig *Krage-Maalets* 170 Nordiske Natur-Historie, hvori *Konst-Poesiens* Födse af *Mjöden*

hos *Gunlöde*, udgiör Middel-Punkten; men derom skal vi siden tale, og jeg vil kun tilføie, at det formodenlig ogsaa er en Oversættelse af *Angel-Sachsisk*, deels fordi Tonen slet ikke ligner den i Norsk-Islandske Kvad, men derimod ganske den i flere saadanne Lære-Digte, som *Exeter-Bogen* har bragt til vor Kundskab, og deels fordi Digtet i sin Islandske Skikkelse er mange Steder meningsløst, men dog saaledes, at Man godt seer, der har engang været Mening i det.

Vi komme nu til *Lokes Nid-Vise* over alle Aser og Asynier, hvori vi ikke vilde finde *Thor* skaanet, dersom ikke Loke selv bevidnede sin *Ærbødighed* for hans *Hammer*, og det er i sin Orden, ikke blot fordi vi veed, at de Nordiske *Fri-Tænkere*, i gamle Dage, gjorde *Hammers-Tegnet* over deres Bægere, med et tvetydigt Buk for *Thor*; men ogsaa fordi vi sikkert Alle har stødt paa Nordiske Fritænkere fra i Gaar, som spottede med alle Guder, selv med Tordneren, indtil det *tordnede*, da de uvilkaarlig gjorde Hammers-Tegnet, ved at lægge Hænderne sammen, og Man seer nok, at det er denne Gientagelse af det Gamle, der, naar vi faae Öie paa den, lærer os at forstaae Historien.

Vil vi ellers höre ogsaa *Thor* faae sin Text læst, da behöve vi blot at gaae ned til *Færge-Löbet*, hvor *Harbard* skiælder ham Huden fuld, fordi han 171staaer *uden Hammer* paa den anden Side Vandet, eller i *den anden Verden*, men dog er det mærkeligt, at Skiænde-Giæsten kryber i *Odins* Skind, ligesom for at hytte sit Eget.

Naar vi saaledes har seet *Aserne* paa *Hel-Veien*, med gamle Töfler, eller, paa Engelsk, Abelsin-Skaller efter sig, da undrer det os ikke at de er ligesaa steendöde i *Thjodolfs* Rim, som paa Tempel-Bænkene, men det overrasker og fornöier os, af *Eivinds* Hakonar-Maal at see, der var dog Folk i Norden, som tog anderledes smukt Afsked med dem, og lod dem, som gamle Konger, der godvillig havde nedlagt Regieringen, udhvile sig med deres Venner i *Valhald*, til den sidste Kamp i Tus-Mörket, hvori de, med alle Valhalds Giæster, som vi nu see, skulde paa en Maade tage Deel.

Om *Fjölsvins-Maal* har jeg slet ikke talt, fordi jeg ikke veed, hvad det skal sige, men kun, at det siger ikke stort, skiöndt det er fra Bjarke-Maalets Dage.

Odins Ravne-Galder findes vel ikke i vor Skind-Bog, men derved taber det naturligviis Intet i mine Öine, og jeg lader det derfor kun komme drattende bag efter, fordi jeg har overbeviist mig om, at ikke alene det kom saaledes drattende, men at Forfatteren, som vilde til Veirs, drattede baglængs ned af *Krybe-Kragen*, og slog Hul i Nakken, saa han gik vel ikke fra Forstanden, men dog reent fra Texten. Han tog nemlig, omtrent som de höitrvænde Skjalde i forrige 172Aarhundrede, strax Munden fuld med *Alfader*, *Norner*, *Aser*, og Alt hvad trække kunde, og gjorde et Spektakel, som om *Himlen bogstavelig* skulde falde ned, men naar Man seer sig til, er det kun ham selv, der dumper, og der kommer ikke Andet ud af al den Larm, end at *Solen gaaer* ganske rolig ned, som den pleier, og staaer op igjen næste Morgen, som er dens daglige Vane. Naar ellers ikke det Uheld var tilstödt Forfatteren, at han over Hurlumheien havde glemt, hvad han vilde sige, skulde vi formodenlig hört, hvorledes *Aserne* paa en Maade, ved Idunnas *Æbler*, fik Bod for Balders Död, saa de i det Mindste kunde sove rolig paa den Skræk; men naar Man först selv skal skabe dem af ingen Ting, Man vil hjelpe til Rette, er det intet Under, Man bliver mat, för Man endnu er halv færdig.

Men nu Kvadene om *Volsunger* og *Gjukunger*, og om den gale *Smed*, der vilde op at age med Valkyrier i Luften, hvorledes hænge de sammen med de Maal og Kvider, vi nu har opregnet?

Læseren husker nok, jeg har bedt ham rive Bindet af Bogen, saa han maa holde sig til Bog-Binderen for anden Sammenhæng mellem Bladene, end den, *Aanden* kan give, og han veed formodenlig, at *Volsung-Kvadene* er vor Deel af den store Pine-Bænk for Europas Old-Grandskere, som jeg ingen Lyst har til at spændes paa, om jeg ogsaa engang, i et ubevogtet Öieblik, kan have lovet det. 173Saadanne Karle, der, som *Sigurd Fofners-Bane*, er, snart med og snart uden Horn, allevegne, fra Danmark til Rhinen og Græklands Hav, eller fra Spanien til Magle-Gaard, er det ikke nemt at sige om, hvor de egenlig har hjemme, og det er klart, at de gamle Islændere var ikke stort klogere derpaa end de Nye, fordi *Tydskerne* sagde Et, og *Væringerne* et Andet, medens Folk her hjemme vilde ogsaa have et lille Ord indført, og, som vi see af *Bjowulfs* Drape, *Angel-Sachserne* ogsaa i dette Stykke havde deres Hoved for dem selv (a head of their own). Under disse Omstændigheder holdt jeg det længe for sikkrest, slet ingen Mening at have om *Volsung-Kvadenes* historiske Sammenhæng, men kun om deres Poetiske Indhold, som jeg fandt deilig, og deres udvortes Tilstand i Islandsken, som jeg fandt beklagelig, da de gamle *Volsungs* og *Gudruns* Kvider kun citeres og ekstraheres og sammenflikkes, maaskee saa godt som det lod sig giöre, men dog til stor *Ærgrelse* for en Rim-Smed i vore Dage, der kan see paa Vraget, det var i sin Vel-Magt den stolteste Nordiske Snekke, der plöiede Östersöens Bölger. Nu derimod er jeg slumpet til at faae en meget bestemt Mening om Sagens oprindelige Sammenhæng, hvoraf jeg kan forklare mig det hele Vilde-Rede, og skiöndt jeg ikke tör love for, det vil være Læseren saa fornöieligt, som det er mig, kan jeg dog ikke undlade, ved denne gode Leilighed, 174hvor jeg kan beraabe mig paa mine *Pligter*, at sige min Mening, der endnu er mig saa ny, at jeg naturligviis ei har mindste Tvivl om dens Rigtighed, skiöndt jeg, for et godt Skins Skyld, maa lade, som jeg, netop fordi den er saa ny, var halv undseelig ved at komme frem med den.

Jeg tænker mig nemlig Sammenhængen saaledes, at den hele Sagn-Kreds, som vi spore i Gothiske,

Angel-Sachsiske, Frankiske, Svabiske, Islandske og Danske Mindes-Mærker fra Middel-Alderen, udgiör oprindelig de udvandrede *Gothers Bjarke-Maal* *Naar Man husker, det er de gamle Elskovs og Kæmpe-Viser jeg kalder *Bjarke-Maal*, vil Navnet ikke støde, og Man husker vel, at, foruden de Islandske Kvad, og de Færøiske Kvider, dreier den Tydske Lied der Niebelungen sig om de samme Kæmper, der tillige spores i Bjowulfs Drape, hos Saxo, og i det Frankiske Digt om Valther (Valder), og spöge i Vilkin-Saga, Heldenbuch og de ny Kæmpe-Viser., som ikke blot lettelig kunde, men maatte nödvendig, blive bekiendt baade i deres *Nordiske Hjem*, og i Landene de hærjede og for en stor Deel indtog. Dette er ingen Giætning grebet i Luften, men *udsprunget* af den eneste faste historiske Punkt, vi kan gaae ud fra i Undersögelsen, Beretningen nemlig hos *Jornandes* om *Hermanriks Död*, som viser os at Islændernes *Jormunrek*, og Saxos *Jarmerik*, er den beröimte *Gothiske Stol-Konge*, der *virkelig* var *samtidig* med *Attila*, og efter Gothernes Folke-Sagn beherskede alle Landene fra det Sorte Hav til dybt ind i vort Norden. Her har vi 175da Fod-Fæste, og kan fra de *Krimske Bjerger*, ved det *Asovske Hav**Montes chrinnorum hos *Jornandes*, og *rósno-fiavll Rinar* i *Atla-Qviða* in *Grænlenka* st. XVIII., hvortil ogsaa maa henføres Tilnavnet svinu ás-kunna som gives Rinen sammesteds st. XVIII, anderledes herlig overskue Sagn-Kredsen, end fra *Rosen-Gaarden* ved *Vorms*, eller fra noget andet Stade, hvor Alting löber rundt, saa ingen Samling bliver muelig. Paa Gothisk hedder ethvert Vand-Löb *Rinno*, og af *Jornandes* veed vi, det var Renden mellem det *Asovske* og *Sorte Hav*, der, som Skiellet mellem *Gother* og *Hunner*, spillede den store Rolle i de *Gothiske Folke-Sagn*, og at Tydskerne i Middel-Alderen gjorde den til deres *Rhin*, er saa ganske i sin Orden, at det var umueligt Andet, om end ikke *Frankers* og *Burgunders* Vandringer havde fört det med sig*At nemlig *Gjukungerne* (*Givkungerne*) skal söges hos *Burgunderne*, sees af Alt, fra *Vidsids-Maal* hvor *Gifka* er deres Konge, til deres egne Love, hvor *Gibika* staaer i Spidsen, og det Latinske Digt om *Valder*, hvor *Gibichs* Folk kaldes *Franci Nebulones* (*Niflunger*.). Hvem der nu föler Drift til at anvende Tid og Flid paa den baade poetisk og historisk tiltrækkende Undersögelse, kan love sig et rigt Udbytte, især naar Man indhentede nöiere Efterretninger fra *Færøerne*, hvor til vor Forbauselse *Sigurd Fofnersbane* endnu er i Folke-Munde*I et Land hvor Regieringen saa gjerne understötter videnskabelige Foretagender, er det næsten ubegribeligt, at de *Færøiske Kvider* ei allerede har avlet en Undersögelse af Færboernes Mund-Forraad, der er af 176Universal-Historisk Vigtighed, ved Spörgsmaalet om *mundtlige Old-Sagn*. Jeg, som hverken har Stunder til at læse 176Alting om igien, eller har engang Rum til at sige hvad jeg husker, vil lade det beroe med den Anmærkning, at vi nu godt kan forstaae, hvorledes *Aser*, *Volsunger*, og *Gjukunger*, blev bekiendte i *Maglegaard*, saa *Sigurd Jorsalafar* der kunde see den store Tragedie opfört, og *Væringerne* blive Hjemmels-Mænd for Sagn om *Sigurd*; thi af *Jornandes* veed vi jo, at *Gotherne* besang deres Konger som *Aser* eller *Halv-Guder*, og selv i den Islandske Form er alle *Volsung-Kvadene* saa dramatiske, at vi nödvendig maae tænke paa deres Mönstre, naar *Grækerne* selv fortælle os, at den *Gothiske Liv-Vagt* opförde slige Skue-Spil for Keiserne, som *Væringerne* naturligviis har fortsat*Ånsar hos *Jornandes* er naturligviis Islændernes og vore *Aser* og *Æser*, ligesom *Ansgar* er *Asgeir* og *Asger*, og selv den vildsomme Beretning om *Gothernes Dramatiske Lege*, hos *Constantin Porphyregenet*, som jeg kun kiender fra *Suhms Critiske Historie*, der ei er den önskeligste Bog at faae Forstand af, turde maaskee nu blive lidt redere..

Naar Man nu kun veed, at *Volsung-Kvadene* er af *As-Gothisk* Oprindelse, da spørger Man vel ikke stort om deres *boglige* Byrd og Skæbne, men at Nogle af dem ogsaa er gaet giennem Angel-Sachsiske Penne, slutter jeg, blandt Andet, deraf, at *Völunds-Kvi den*, som er deres Folge-Svend i mange Maader, aabenbar er oversat af Angel-Sachsisk*Man fandt for nogle Aar siden en Vise i Exeter-Bogen 177(trykt hos Conybear), hvoraf det er klart, at Angel-Sachserne havde det *samme* Sagn om *Völund*, som findes i den *Islandske Kvide*, og naar Man nu i denne seer, deels at *Niduds* Angel-Sachsiske Navn *Nidad* (*niðad*) er blevet *siddende* hist og her, og deels at Ordet "hrósa" (St. XXIV) kun giver Mening, naar Man læser det AS. "hreosan" som Oversætteren har taget feil af, da spørger Man ei længer..

177Vigtigere er det imidlertid, at vi, foruden *Volsung-Kviderne*, endnu har en anden Levning af det *As-Gothiske Bjarke-Maal*, skiöndt i en maadelig Forfatning; thi det er Sagnet om *Hervor* og *Tirfing*, som det er Skade, vi nödes til at öse af den udvandede *Hervarar-Saga*.

Vi komme nu til den saakaldte *Snorros Edda*, som jeg vil kalde *Edda* slet hen, da i det Mindste en Deel af Bogen har hedt saa fra *Arilds-Tid*, og Navnet, efter Overleveringen hos *Resen* (som Man savner i den ny Udgave), skal betyde en *Æsthetik*, som hele Bogen virkelig paa sin Viis er. Nu veed Man nok, at baade en egen Mythologi, og en *Æsthetik* hvori alle Exemplerne er taget af *Classiker* paa *Moders-Maalet*, er noget saa Uhört fra Middel-Alderen, at vor *Edda* har allerede derfor retmæssigt Krav paa en langt grundigere Undersögelse, og en anderledes virkelig Navnkundighed, end hidtil blev den skiænket, men som naturligviis ogsaa vil skiænkes den, saasnart den Historiske Videnskabelighed igien forvandles fra en *Classisk Krebs-Gang* til en *Folkelig Fremgang*, ja, naar den *Gothiske Prinds*, som af sin 178Romerske Stif-Moder, den *Hex*, blev omskabt til en *Krebs*, faaer sin Skikkelse igien, og drikker Bryllup med den smukke *Grækerinde*, han har sukket for saa længe**Resens* Islandsk-Dansk-Latinske Udgave af *Edda* var en Helte-Gierning i det Syttende Aarhundrede, som Man i det Attende kun tænkte paa at laste, og som selv i det Nittende kun er maadelig overgaaet; thi vel skal baade *Svenskerne* og Professor *Rask* have mange Tak for den förste fuldstændige Udgave af *Texten*, men den *Magnæanske Commissjon* skulde rigtig have Utak, fordi den ikke gav os en Saadan, istedenfor det forfærdelige *Mythologiske Lexikon*, der kun er os til Byrde. Nu hörer jeg, der tænkes paa en Udgave, men skal den gaae saa langsomt og giöres saa vidtlöftig som Man pleier, da bliver det til vore *Börne-Börn*, og dog er den *Svenske Udgave* baade vanskelig at faae, og vel tarvelig..

Dog, ikke blot for Sjeldenhedens Skyld, eller som en literær-historisk Oplysning om den Old-Nordiske Vidskabs-Tid, er Edda en mærkværdig og lærerig Bog; men selv som et Forsøg paa en Nordisk (historisk-poetisk) Æsthetik, fortjener den et omhyggeligt Studium; thi vel kan jeg ikke underskrive hele Dens Roes i Forstuen (kun hos Resen): som en *Guld-Grube* for Digteren, og en evig frugtbar *Skjalde-Moder*, men dog er det den eneste Æsthetik jeg kiender, hvorom Man med Sandhed kan sige det *Halve*. At föde blot en eneste Digter, vilde allerede være meget for meget forlangt af en stakkels Bog, end sige da at blive ved uafbrudt at föde Digtere, hvad end ikke *Danne-Kvinden* har mægtet; men en 179Guld-Grube, for Skjalde, der födes i Norden, vil Edda virkelig endnu længe være, fordi *Materien* her kom først, saa det skader os ikke videre, at den siden, som sædvanlig, glemtes over Formen.

Efter den ilde berygtede Fortale (ellers, mellem os, Noget af det mest Genialske, der er skrevet om Myther), kommer nemlig *Gylfe-Legen* (Gylfaginning), som er et Forsøg paa: dramatisk at fremstille hele Asa-Livet, efter det store Episke Udkast i *Norne-Kvadet*, og skiöndt Udförelsen er langt fra at giöre Konsten Ære, tör jeg dog mene, Ideen er baade saa genialske og saa træffende, at Man vel maa föle Ærbödighed for den videnskabelige Aand, der var over de gamle Nord-Boer, da de greb til Pennen.

Verdens Skabelse, Balders Död, og Ragna-Roke med Gien-Födelsen, er da her, ligesom i *Norne-Kvadet*, Hoved-Punkterne, hvorimellem kun, efter andre Kilder, er indskudt nærmere Oplysning om Aser og Asynier, om *Ygdrasil, Valhald* og *Loke*, om *Thors* Besög hos Udgaards-Loke og hos Ymer, og om *Freyas Kiærlighed*; men da Intet er lettere, end at giöre saadanne Indskud, hvor Man har en Ramme, der kan rumme hele Tiden, bliver det naturligviis et Spörgs-Maal, hvormeget meer end Omridset vi har fra förste Haand.

Som Bogen nu er, maa den naturligviis være meget yngre end Harald Haarfagers Dage, ei blot fordi *Thjodolf af Hvine* citeres, men især, fordi Islænderne 180först længe efter begyndte at skrive paa deres Moders-Maal; men dog er den sikkert oprindelig en god Deel ældre; thi var den et Islandsk Værk fra det Tolvte Aarhundrede, vilde, blandt Andet, vist de Myther, som nu findes i *Brage-Snakken* og i *Skalda*, været indlemmede deri, eller *Brage-Snakken* (*Bragarædir*) vilde dog ikke være en saa daarlig Efterligning deraf. *Gylfe-Legen* er desuden aabenbar et Værk for sig selv, med en egen Fortale og Slutning, og da nu *Fortalen* aabenbar er oversat fra *Angel-Sachsisk* *Vi finde nemlig i Fortalen, nöie sammenhængende med den, det saa velbekiendte *Angel-Sachsiske Slægt-Register*, med *Odin* paa Enden, og med Oversætterens Anmærkninger, at "*Vodin*" f. Ex. hos hans Folk kaldtes "*Odin.*", og Bo gens Anlæg saa afstikkende Poetisk, maa jeg nödvendig antage det Hele for Oversættelse, og Citationerne, saavel af *Brage hin Gamle*, som af *Thjodolf*, for Oversætterens Bidrag til Værkets Forkiönelse efter hans Islandske Begreb. At hjemle Alt med Vers af navngivne Skjalde, var nemlig, som vi veed, Islændernes Orm, og det gaaer her saa vidt, at et Vers om Slaget i Bukke-Fjorden, hvor Skjoldene kaldes *Valhalds Tag*, anföres til Hjemmel for, at *Valhald* var takt med Skjolde; men hvad Oversætteren ikke har mærket, var, at *alle Citationer* fordærvede *Legen*, hvor *Saga-Mændene* i *Höi-Sædet* selv *forestillede Aserne*, og kunde da nok tale paa Vers, men ingen citere, end sige da beraabe sig paa *Skjalde-Hjemmel*. Alle 181Citationerne er derfor sikkert uægte, saa det er kun af Indholden vi har Ret til at slutte, at, foruden Digte, som vi ikke kiende, har Forfatteren havt *Norne-Kvadet* (*Völuspa*), *Vafthrudners* og *Grimners Maal*, samt maaskee *Skirners Reise, Havamaal* og *Loke-Grinet*, for sig. Hvad nu endelig Fortalen og Indklædningen angaaer, har jeg vel alt sagt min Mening om deres Værd, men maa dog tilföie et Par Ord om Beskaffenheden.

Det klinger jo vist nok latterligt, naar alt Afguderi udledes fra *Zoroaster*, som Byg-Mesteren ved *Babels-Taarnet*, og fra *Saturnus* paa *Creta*, der bliver *Stam-Fader* til de *Trojanske Helte*, og derved til *Aserne*, i hvem de *Helte forgudes*; men dog röber sig alt her det skarpe Blik, som skielner det Österlandske Billed-Sprog fra det Græske, og opfatter *Asa-Livet* som, hvad det er: det *forguede Helte-Liv*, og naar vi dertil föie, at *Mytherne* i det Hele hverken udledes fra *Helvede* eller fra *Rænke-Smede*, men fra *Navne-Vexelen* ved *Tunge-Maalenes Blanding*, og fra det faldne Menneskes poetiske Natur-Anskuelse, da maa Man vel tilstaae, at den gamle Nordiske Klerk var dog, med al sin *Troskyldighed* (*Naivitet*), langt grundigere Mytholog end de *Höilærde*, der beloe hans *Vankundighed*, medens deres *Forklaringer* var ikke engang til at lee, end sige til at lære noget af, men kun til at spotte med eller ærgre sig over.*Til Exempel vil jeg nævne *Kronos-Mythen*, over hvis 182nyere *Forklaringer* Man vel maa ærgre sig, da derimod den gamle Klerk skaffede mig en god Latter og Lidt til, ved trohjertig at fortælle: *Saturnus* fandt at *Helvede* var den ringeste Deel, derfor skienkede han *Pluto* sin *Bulbider Cerberus* i Tilgift, for at *passe paa den*.

182Indklædningen er nu den, at Kong *Gylfe* fra *Sverrig* blev nysgierrig efter at vide, om *Asa-Folket* havde sig selv eller Gudernes Gunst at takke for den Lykke, dem fulgde, og han gjorde desaaarsag en *Reise* til *As-Gaard*, hvor Man forudsaae hans *Komme*, og forblindede hans Öine, saa det bares ham for, som han kom ind i en *Sal*, lig *Valhald*, hvor der sad *Tre jævnside*s til *Höibords* og förde en lang *Samtale* med ham, om *Verdens Ophav, Alder og Ende*, hvorpaa, med et *Bulder*, Alt forsvandt, *Gylfe* stod ene under aaben *Himmel*, reisde hjem, og blev *Hjemmels-Manden* for alle *Sagnene* om *Nordens Guder*. Naar Man nu husker, at *Gotherne*, som kaldte sig *Asa-Folket*, boede nede ved det *As-Ovske Hav**Dette er nemlig intet Ord-Spil, thi da *Jornandes* baade siger: at *Gotherne* kaldte deres *Konger Aser*, at de under Kong *Filimer* nedsatte sig hist *nordenfor* det *Sorte Hav*, og at *Landet* hedde paa deres *Sprog "ovin"* (*Tydskerne*s *Aue*), saa mener jeg, *Asov*, der jo ikke er *classisk*, maa vel være *Gothisk*, og tænker paa *Volsung-Kviderne*, da veed Man vel ikke ret, om Man skal tage *Gylfes Reise* for en poetisk Opfindelse af *Skribenten*, eller for et *Old-Sagn*, han genialske benyttede; men

maa tilstaae, at, i begge Tilfælde, kunde en Mythologi ei faae en bedre Indklædning, end hvad der selv er en Mythe, hvori alle Mythernes dramatiske Oplivelse speiler sig.

183Paa Gylfe-Legen følger Brage-Snakken, der, som sagt, er en daarlig Efterligning, hvoraf vi høre, at *Æger* kom til *As-Gaard*, og lod sig der fortælle Sagn af Brage om *Idunnas Bortførelse* og *Skjald-Skabets Oprindelse*. Dette Tillæg, som slutter med en Formaning til de unge Skjalde, er aabenbar Islandsk Arbeide, og ventelig af Gylfe-Legens Oversætter, som intet Begreb havde om, at, naar Man lod *Æger*, som selv hørde til Guderne, besøge de *virkelige Aser*, da passede det kun slet, at de fortalte hinanden *Æventyr*, end sige da, at *Asa-Brage* især lagde Vægt paa Fortællingen, som en Oplysning om *Grunden* til *Skjaldenes* Maade at *udtrykke* sig paa, hvad kun passede sig for Islændernes Brage hin Gamle, der gjorde Regners-Draper.

Dette blev da Indledningen til den *Islandske Poetik* eller *Skalda*, hvis Forfatter vel tænkte paa at fortsætte Brage-Snakken, men gik snart over til, i sit eget Navn, at fortælle os hvad han vidste om Skjalde-Sproget, og de Mythiske Sagn, som laae til Grund derfor, eller dog de Steder hos Brage hin Gamle, Thjodolf fra Hvine, og andre Classiske Digtere, som hjemlede Udtrykkene. I denne løse Sammenknytning, med "og", er det vi, tilligemed endeel andre Sagn, finde den saakaldte *Grotte-Sang* om *Frode Fredegods* Guld-Kværn og Endeligt, som vel er gammel for os, men hører dog kun halvt til *Asa-Maalet*.

184Et saadant Arbeide, hvortil Man blot behöver Excerpter, som Man ordner efter et Alphabet Man selv gör, seer Man nok der kan være mange Hænder om, uden at Nogen let skal kiende Forskiel, men dog er det sagtens samme Haand, der begyndte med at give *Aserne* og endte med at give *Hird-Mændene* deres Titler, og det ventelig endnu i det *Tolvte* Aarhundrede.*At dette Stykke, som ender (i den Svenske Udgave) S. 174, endnu er fra det *Tolvte* Aarhundrede, slutter jeg især af at der tales (S. 170) om *Kongen af Jerusalem*, som Den, der virkelig eier Staden, hvad kun var Tilfældet *för* 1200., thi de fölgende Stykker er næsten blotte Navne-Ramser med en lille Anviisning til at giöre Kieldermænd.

Hermed er vi da indtraadt i det *Trettende* Aarhundrede, fra hvis sidste Halv-Deel *Prosodien* og *Rhetoriken*, som slutte det Hele, aabenbar er, og ventelig var det *Snorros* Broder-Sön, *Olav Hvitaskald*, der, med sin beröimte hedengangne Frænde, som det uovergaaelige Skjalde-Mönster for Öie, udtömde al sin Lærdom for at vise, hvad der hörde til en Classisk Stil paa Norsk.*Höist mærkeligt er det nemlig, at selv *Olav Hvitaskald*, eller hvad han hedde, den lærde Islænder i det *Trettende* Aarhundrede, der kiendte baade *Græske* og *Ebraiske* Bogstaver, bukker slet ikke for *Romerne*, men siger, de havde al deres Viisdom fra *Grækerne*, men vi har vores fra förste Haand, fra Asien. S. 308..

Vist nok kan Man ikke læse alt Dette uden lidt Kiedsommelighed, men det har *Edda* jo kun tilfælles 185med alle *Æsthetiker*, og hvad den har forud, er, at *Fjerde-Parten* kan Man læse for Lyst, Halv-Parten kan Man ikke undvære, og det Hele kan Man lære Meget af, og, naar Man lærer lidt bedre Islandsk, let forlige sig med, da det Altsammen kun udgiör et lille Bind, og selv det Sletteste er naivt nok til at kunne læses som Ironi over det *Æsthetiske* Uvæsen. See vi endelig hen til hvad der stiledes paa, og begyndtes, vist nok ikke mesterlig fra Konstens, men uforbederlig fra Tankens Side, da faae vi Ideen om et *Kæmpe-Værk*, der visselig vil giöre dem *Ære* som udföre det, og gör da vel ei heller dem Skam, der slog paa det. Fortalen *betegner* nemlig den historisk-poetiske Anskuelse af Billed-Sprogets og Hedenskabets naturlige og historiske Oprindelse og Betydning, som maa gaae forud for en videnskabelig Mythologi og *Æsthetik*, og *Gylfe-Legen* betegner en Mythologi, der er en virkelig, forklaret Afbildning af den Mythiske Tid, hvorpaa naturligviis skulde fölgge en Udvikling af Skjald skabets eller Konst-Poesiens Oprindelse, med Anviisning til Billed-Sprogets rette Brug, og Advarsel for de fristende Afveie, Altsammen støttet paa Erfaringen, og belagt med træffende Exempler, hvoraf vi see Skyggen i Braga-Snakken, Skalda og Tale-Konsten (målfrædi). At det omsider gik i gamle Nord, som det gik hidtil allevegne, hvor Man stræbde at faae Fingre paa Ordet og Poesien, saa Man kun fik en tom 186giennemsigtig Skal, er intet Under, men at det var lagt an paa noget anderledes Dybt, skal vi glæde os over, og ingenlunde mistvivle om, videnskabelig at forbinde Skönhed og Klarhed, som er Poesiens Krone, med Aanden og Livet, som er Hoved-Sagen, Sjælen og Hjertet deri.

Dog, lad os ikke glemme *Saxo* over *Islænderne*, thi det har han ingenlunde forskyldt af os, og selv af Islænderne har han fortjent mange Tak, ei blot fordi han roser dem i sin Fortale, men især fordi hans *Classiske Latin*, som sagt, gav de Barbariske Böger paa et levende Old-Sprog, om ikke Naade for de Lærdes Öine, saa dog et Slags Værd deri. Hvad vi imidlertid her vil dvæle ved, er *Saxos* Fortjenester af Nordens Old-Tid, som *Critisk Historie-Skriver*, og den uskatteerlige Værdi af de Old-Sagn, hans Romerske Pen, som et villigt Redskab for Nordens Aand, har bevaret fra fuldstændig Undergang.

Efterat have faaet Syn paa det hidtil miskiendte Old-Nordiske Vidskabs-Tidsrum, fra Slutningen af det *Syvende* til Midten af det *Trettende* Aarhundrede, som i *Danmark* sluttede endnu langt mere glimrende med *Valdemarerne*, *Æsger* Rygs Tvillinger, *Saxo* og *Anders Sunesön*, end i *Norge* med *Hakon* den Gamle, og paa *Island* end *Snorro* og hans Broder-Söner *Sturle* og *Olav*; efterat have faaet Syn herpaa, ansee vi naturligviis hverken *Saxos Latin*, hans Nænsomhed over de gamle Folke-Sagn, 187eller hans Skjaldelighed, for et Vid-Under i sig selv, men vist nok maae vi deri see et klart Beviis paa Nordens Aandfuldhed, og et stort Forbillede paa, hvad Nordisk Videnskabelighed kan og skal vorde. Ja, *Saxo* er blevet *Nordens Minos*, er Dommeren i de Dödes Rige, med Fuld-Magt af Nordens Aand til at anwise alle vore Critiske Historie-Skrivere

deres Plads i Elysium eller i Tartarus, i Valhald eller i Helhjem: i en taknemmelig Ihukommelse, eller i en foragtelig Glemsel; thi, medens det staaer dem frit for, at *forklare* sig Poesien og Folke-Livet saa godt, eller saa slet, de kan, maae de dog have *Saxos Ærbødighed for Begge*, saa de hverken foragte eller forkvakle, men holde Hævd over Folkenes poetiske Old-Sagn, som troe og mærkværdige, for Videnskabeligheden saavel som for Konst-Poesien uundværlige, Billeder af deres Barne-Drømme og Ungkarls-Dage, den maae de have og vise, om de i Norden, naar Aanden vaagner, skal giælde for Andet end Romersk Surdei og Skole-Stöv, der skal udfeies, *Pave-Dommets Levninger*, som skal forgaae!

Dog, at der hos Saxo var endnu langt Meer end vi tör kræve af enhver Critiker, vi med Roes skal nævne, det bevise hans første *Otte Böger*, som derfor ogsaa i den aandløse Vidskabs-Tid blev ei mindre uforstandig end ubillig bedömte; thi ikke alene har han havt en beundringsværdig Takt til at adskille Poetiske Old-Sagn fra Ammestu-Snak, og 188ordne dem efter deres Indhold, men tillige en hos Grammatikere vel mageløs Skjalde-Aare, saa Middel-Alderen med Rette gav ham Tilnavn af *Poe ten*, og Efter-Slægten sikkert vil giøre "*den Poetiske Grammatiker*" til hans hæderlige Kiendings-Navn. Af *ti større* Old-Nordiske *Digte* har han nemlig givet os Brud-Stykker paa Latin, hvori de er poetisk kiendelige, og i Oversættelsen af Viserne om *Rolv* og *Stærk-Odder*, ei blot hævdet sig Skjalde-Rang, men sat os i Stand til klart at adskille *Bjarke-Maalet*, eller de Gothiske Krönike-Rim, saavel fra *Asa-Maalet*, som fra *Krage-Maalet* eller den Norsk-Islandske Konst-Poesi.

Hvad nu Anordningen af vore Historiske Old-Sagn angaaer, da har Saxos bedste Ven iblandt vore Lærde^{*}Biskop P. E. Müller, som, i sin Undersøgelse om *Saxos* Kilder, har, uden Sammenligning, viist mere Forstand og Billighed, end hans Critiske Forgængere, alle tilhobe. allerede bemærket, at han aabenbar gik efter det Sagn, han selv anfører, om de tre Slags Hexe-Mestere (Mathematikere) der havde været i Norden, nemlig først *Spaa-Mænd*, der gik for *Guder*, og *Jetter*, som i at skifte Hamm og forblinde Öine, ei gav dem noget efter, men maatte dog föle deres aandige Overlegenhed, og falde til Föie, hvorved der af Begge udsprang en *blandet Afkom*, langt ringere i alle Maader, som blot af en urimelig Artighed blev forgudede (Lords by courtesy). Men 189hvorfor fulgde Saxo dette Vink, uden fordi han kunde föle paa sig, hvad vi nu kan indsee, at dette har været den naturlige Gang og Følge, ei blot i Norden, men allevegne, saa Gudernes Sønner forelskede sig i Jetternes Döttre, og avlede Kæmper, der, som Halv-Guder og Halv-Jetter (Sønner baade af den aandelige og kiödelige Indbildnings-Kraft), vendte op og ned paa Alt, fordi de paa een Gang vilde baade fare til Himmels og til Helvede. Naar nu disse to Tider poetisk afbilde sig i det historiske Folke-Sagn, da vil det ældste Tids-Rum, som sagt, være kiendeligt paa Guders og Jeters levende Deeltagelse i Begivenhederne, og det Fölgende paa Mangelen deraf, saa Guderne enten ganske lukke sig inde i Templerne, eller staae dog i Bag-Grunden, saa Man godt kan skille dem fra Kæmperne, men ei fra Præsterne. I sine *Fem* første Böger har Saxo derfor stræbt at samle alle Sagnene om Gude-Alderen, og i de Tre fölgende dem om Helte-Tiden, og det saa heldig, at vi har ondt ved endnu at giøre det bedre, og kan i alt Fald kun komme videre, fordi vi har en Mængde Oplysninger som Saxo fattedes. Saaledes kan vi nu see, at Sagnet om *Jarmerik* og de *Hellespøtiske* Brödre ei burde staae i Ottende Bog, efter *Stærk-Odders* Död, men dog fulgde Saxo en meget rigtig Takt, ved at give det sin Plads i Kæmpe-Vise og Elskovs-Tiden, og för vi kunde flytte det, til Fordeel, maatte vi giøre 190to Opdagelser: først at *Stærk-Odder* forestiller *hele Gothe-Folket* baade ude og hjemme, og dernæst at *Volsung-Kviderne* er *As-Gothiske*, og löbe altsaa mest parrallel med de *Stærkodder-Viser*, vi har, adskillende sig fra dem, som *Valkyrier* fra *Skjold-Möer*.

Dog, herom Mere under Fremstillingen af *Bjarke-Maalet*, og Resten maa jeg overlade til de Critiske Historie-Skrivere, *Saxo* giver os Ret til at vente, men skiöndt det ogsaa bliver deres Sag nöiere at efterspore *Saxos* Kilder, maa jeg dog tale et Par Ord derom, da selv Biskop Müller har overseet den Ene, og udledt for meget af den Anden.

At det især er gamle Viser, Saxo, til *Stærk-Odders* Död, har fulgt, seer Man strax, ventelig efter det gamle Ord-Sprog, *Anders Vedel* anfører, at alle Æventyr er Lögn men *alle Viser sande*, og naar vi betænke, hvor Man fandt *Kæmpe-Viserne* i det Sextende Aarhundrede, maa Man nödvendig slutte, at hvor de fleste Old-Kvad fandtes i det Tolvte og Trettende, var i *Danne-Kvindens egen Mund* ^{*}Selv de gamle Opskrifter af *Kæmpe-Viserne* er, til Mændenes Skam og Kvindernes Ære, alle, saavidt jeg veed, med Fruentimmer-Hænder, saa dem har vi skrevet med vor Sösters Fingre, og det er da i sin Orden, at Saxo i det Höieste, hvad Viser angaaer, var Fruens Haand-Skriver.. Man er imidlertid ikke uden Föie blevet opmærksom paa den *Arnold Islænder*, som Saxo selv berömmer for hans Old-Kyndighed, kun er det urimeligt at 191söge Hjemmelen hos ham for hvad Saxo giver bedre eller anden Beskeed om, end alle de Islændere vi kiende, og höist besynderligt, at Man aldeles har overseet den *Lukas Engelskmand*, der ikke blot roses for hans historiske Kundskaber, men af hvis Liv Saxo anfører et Træk, som *beviser*, at han virkelig baade havde Forraad af Nordiske Old-Sagn og Gaver til at giøre dem giældende paa rette Sted^{*}Steph. Saxo p. 330. (Dansken III. 316) hvor Man vil finde, at *Lukas*, som var Klerk hos Prinds Christoffer, og kun en *maadelig Latiner*, satte Mod i de betuttede Dannemænd, ved at opregne Fædrener Helte-Giæringer, saa de virkelig skiöd Livet op i sig, og dandsede næste Morgen (thi det var ved Kvelds-Nadren) Polsk med de Esthiske Sörövere, saa det havde Skik.. Et af To, maatte Man da heller giætte paa *Lukas*, som *Saxos* Hjemmel for det store Episke Old-Sagn om *Frode Fredegod*, end paa *Arnold Islænder*, da det jo er klart, at paa hin Side Braavalle-Slaget er Islænderne slet ikke hjemme, og da end ydermere *Grotte-Sangen* viser, det var en ganske anden Fredegods-Vise, de havde faaet Fingre paa; men alle slige Giætninger, der ikke kan vise *hvora*f de udspringe, er i Historien aldeles örkeslöse, og jeg vil heller bemærke, at *umiddelbar* har Saxo

formodenlig ikke hørt et eneste Ord enten af *Arnold* eller af *Lukas*, thi de var sagtens baade döde og begravede förend han begyndte at heie paa Old-Sagn. Da nemlig *Saxo* selv fortæller os, at ikke blot hans Fader, men ogsaa 192 hans *Far-Fader* havde tjent Kong *Valdemar*, maae vi nödvendig tænke os ham blot som en Knös, da *Valdemar* döde, og Man maatte ei være stort bedre Critiker end *Suhm*, for at tænke, det er kun et Slumpe-Træf, at baade *Saxo*, *Svenn Aagesen* og *Knytlinga* slutte med den *Vendiske* Krigs glimrende Udfald under *Knud den Sjette*, saa det maa nödvendig være efter den Tid, *Absalon* satte sine Skrivere i Arbeide med Danmarks Historie, og opgav dem denne smukke Hvile-Punkt*Har nu *Suhm* regnet rigtig, da er det ved Aar 1167 *Arnold* og ved 1170 *Lukas* nævnes, og Man kan ikke med mindste Rimelighed tænke *Saxo* ved sit Arbeide för efter 1190, ligesom Man heller slet ikke har havt nogen gyldig Grund til at tænke ham færdig dermed för henimod 1220.

Dog, derfor kunde *Saxo*, giennem *Absalon* og *Æsbern Snare*, der havde staaet i nöie Forbindelse med *Arnold* og *Lukas*, og var Mænd for at holde paa hvad de havde, og at sige hvad de vilde, godt faae Beskeed om de Sagamænds Rigdom, og det hörer unægtelig til den gode Norne-Dom over Danmark og Norden, at der kom saadanne Sende-Bud til os fra den Historiske Poesies og den Poetiske Histories Hjemstavn, just i det Öieblik, da de sidste Helte, der ahnede den sorte Döds Komme, stod i Færd med at faae Arve-Godset nedgravet, hvor de tröstedes sig til, det vel skulde findes igien, som Dannefæ. Og see, det skedte virkelig, hvad de nær193 mest haabede, ved Hjelp af de Blaa-Lys, der kunde aldrig slukkes, hvor "Troskabs-Fuglen blev graa og Fædres Höie grønne", og det staaer nu til os selv, om vi vil bortkaste Oldtids-Guldet som Graa-Steen, eller vi vil bevise, at *Kronos* handlede klogelig ved, som jo *Grækerne* selv har fortalt, at nedgrave sine Skatte i det höie Norden.

At vi vil det Sidste, som det Bedste, skulde jeg formode, er saa sikkert, som at *Valhalds* Kæmper ei vil beskiæmme deres Liv, eller findes saa uskiönsomme mod den store Val-Fader, Helte-Aanden, at Gjallar-Hornet skulde lyde for döve Ören, og forgiæves opkalde Enherierne til at glemme al indbyrdes Trætte, som Börne-Leg, og bestaae den sidste store Kamp mod Muspels Söner der true Asa-Broen: mod Aandlösheden, der vil afbryde alt Samkvem mellem Jord og Himmel.

Som et Pant derpaa, at Odins-Öiet i Lön har seet, vi vil ei svingte vort misundelsesværdige Kald som Vaaben-Dragere for *Gimle*, betragter jeg da ogsaa helst den store men endnu upaaskiönnede Gave, Nornen sendte os over Havet, i *Bjovulfs* Drape, der ikke blot er Laurbær-Krandsen, hvormed Asa-Brage gik til Hvile, men indfletter Gjallar-Hornet i sig, og maatte komme for Lyset, för vi kunde opdage Sammenhængen i det Old-Nordiske Liv, og med Indsigt stræbe at fortsætte og forklare det.

194Her er ikke Stedet til at sammenligne denne Höipoetiske Stærkoddere-Vise med vores den Hjemmegjorte, men vel til at udtrykke min Forundring over, at den endnu synes ubekjendt i Norden, hvor den dog, selv for Börn, alt længe var tilgængelig*Det gaaer saavidt, at jeg ikke engang hos Sverrigs beröimte Historie-Skriver (Geijer) har kunnet opdage mindste Spor til, at han kiendte, hvad der unægtelig er det ypperste Mindes-Mærke om den Gothiske og Svenske Helte-Tid., og til at giöre opmærksom paa, hvorledes *Bjovulf Danekjær*, som Helten i Anguls Epos, istemmer Danmarks Roes, i Chor med *Danskeren Havelok* i *Normannens* Rim-Krönike, og *Hamlet* Prinds af Danmark i Begges Drama, ret som til Vederlag, fordi Danmark kronede Asa-Brage, som Hjarne, for Fredegods-Visen*At Hjarne er Asa-Brages jordiske Navn, seer Man strax, naar Man blot veed, at *Brægen* paa Angel-Sachsisk er *Hjerne* paa Dansk, og hvilken Forkiærlighed for Danmark, der endnu er i England, mærker Man der, ikke blot paa Navnene: *Danmarks Höi* og *Danmarks Vei* ved London, men, efter min Erfaring, paa alle Kanter, hvor Man kommer.! Ja, naar Anguls Tunge bærer os det store Sagn om Gothe-Helten, hvem den duehvite Leire-Konge gav Fader-Kysset, prisde i Sang og formanede til Ydmyghed, da han straalede i Hallen, som Seier-Herre over Trolden der kastede Sövn paa Daner, og drak deres Hjerter-Blod; naar det skeer, og det er skedt, saasart vi laane Öre til *Bjovulfs-Drapen*, da kan vi dog vel mærke, det er Aandens 195Stemme, som vil at alle de Stammer, Den var over, skal slutte aandelig Fred, og række hinanden trofast Kæmpe-Haand over Hav og Sund, som Fost-Brödrene i Nordens Aand, der alt i Vuggen blandede Blod, til at staae som en Muur mod Jette-Magt og Trolde-Vidd, der ene stille paa, at lægge *Mjölner* femten Mile under Muld, og at lægge *Ydun* i Lænker, saa Guderne forældes, Asgaard ödes, og Valhald styrter, og Asken visner, för Seiren er vundet og Löbet fuldendt.

Ja, for sin Tro og for sit Hjerter-Lag staaer hver af os, som Folk og som Enkelt-Mand, kun *Ham* til Regnskab som prøver Nyrrer, og paa Hvis Dag-Værk det ei er mindre daarligt at fuske, end det er formasteligt at ville foregribe hans Raad og hans Domme; men for den Aand eller U-Aand som i Raad og Daad besjæler os, for den staae vi hinanden, som Fædrenes Arvinger og de kommende Slægters Formyndere, til Regnskab, og vee den Mand, og vee det Folk, der vanslægter fra saadanne Fædre, som vi beviislig have havt, vanslægter, og beskiæmmer dem, ved at vige fra den stolte, den herlige, den sikke Kæmpe-Bane til det skinnende Maal, til Straale-Krandsen, som er *Menneske-Livets* Forklaring, i den Guddommelige Skikkelse, det foresvævede alle Adel-Folkenes Propheter, og med al den vidunderlige Dybde, det selv i Daad har aabenbaret!

196Bort derfor med alt Skygge-Værk og Blænd-Værk, der kalder sig Oplysning, skiöndt det ei forklarer en eneste Yttring af det Liv som Aanden skabde, og hvorover Stövet jublede, men indhyller hele Aandens Verden i Nid-Mörke, og vil indbilde os, at hvad der kun viser os Oplösning, Död og Forraadnelse, at det er *de*

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

Levendes Lys!
